

14.964
XVII. 18.

NYETEMES

REGÉNYTÁR

SZK

Széchenyi Könyvtár

第 一 卷

REGENTAR

OSZK

REGENTAR

18

18

18

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XIII 18
EGYETEMES REGÉNYTÁR.

Megfagyott pezsgő

Regény

Írta: Tábori Róbert

*Budapest,
Singer és Wolfner kiadása
Andrássy-út 10.*

~~Könyvgyűjtemény~~
~~698~~

OSZK

14.964 / Xun. 1. 8

Országos Széchényi Könyvtár

~~25.031~~

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
L. Nyamat Irvasi Füzetek
1899. év 1012. sz.

I.

Lorándék nyaralója a Svábhegy déli részén áll s a ki valamikor arra ment, bizonyosan emlékszik még a czikornyás külsejü tornyos házra, mely építőmestere ferde izlését hirdeti. Loránd János építési vállalkozó volt fiatalabb éveiben; az igaz, hogy szakmáját teljesen betöltötték, a viczinális vasutak és az országutak, de az idők folyamán annyi terv ment keresztül a kezén, hogy végre szert tett némi technikai ismeretre az építészet terén. Mivel a szakbeli kifejezéseket is meglehetősen elsajátította, megérlelődött benne a meggyőződés, hogy az egész architektúra a kisujjában van. Svábhegyi nyaralója és belvárosi palotája tervét ő maga készítette és szerencsésen elérte vele azt, hogy a ki meglátta az egyiket vagy a másikat, okvetlenül megbámulta. Dénes Imre, a híres állatfestő, ki a ház urnőjét festeni tanította, *vegyes fölszelt stílusnak* nevezte el Loránd ur építési modorát és szerencsésen ráhibázott a legtalálóbbról elnevezésre.

A modern építkezésnek összes ferdesége, melynek annyi példája lelhető Budapesten, mind együtt volt a bankár két házában. Mert mióta Loránd arra a fölfedezésre jutott, hogy az apró vasutakból és az országutakból nem lehet már nagy hasznot huzni, cserbe hagyta ifjúkora ideáljait és egészen a pénzügyi vállalkozásra adta magát. Még pedig olyan szép sikerrel, hogy tőkéje évről-évre gyarapodott.

A svábhegyi nyaraló óriási gabonaszállító hajóra emlékeztetett, a melynek minden kimagasló pontja toronyban végződik. Mióta a magasabb klérus Loránd Jánost megtisztelte bizalmával és pénzügyeit rábizta, a derék bankár elhitette magával, hogy ő is egyházi személy és otthonát vegyes kápolnastilusban rendezte be. Minden szoba más-más híres kápolna mintájára készült. Az ablakok az üvegfestészet olcsó remekeit utánozták, a szobák fölfelé kupolákká tágultak, a tető dóm-szerű volt és a ház nyolcz sarkán gótmivű tornyokban haranglábak emelkedtek. Egy budapesti harangöntőczég pusztán csak abból gazdagodott meg, hogy Loránd számára olyan harangot készített, a melynek nem volt nyelve. A ház ismerősei abban a hitben voltak, hogy Loránd ur harangjai csak azért némák, mivel a bankár neje attól tart, hogy férje utóvégre fölcsap harangozónak, ha gátat nem vet valahogy szenvedélyének. Még egy

kis ezüst csengetyűt sem türt meg, hanem inkább tam-tamokat és hasonló jelzőkészülékeket állított asztalaira.

Abban a kertre néző szobában, mely a kölni székesegyház éjszakai kápolnáját utánozta, éppen most ütötte meg egy cselédleány a tam-tamot, jelt adva a ház vendégeinek, hogy föl van terítve lunchre. Mint mikor követ dobnak a méhkasba, úgy rajzottak elő az épület és a hatalmas kert minden részéből, de annyi bizonyos, hogy dolgos, méhecske kevés volt közöttük, annál több a munkakerülő, pusztán csak az élvezetnek élő here...

Dénes, a piktor, a ki csak előtte való nap jött meg Afrikából, a hol — több szerencsével mint a híres tarasconi — csakugyan látott eleven oroszlánt, a verandáról nézte a vendégek gyülekezését. Ezüst czukorcsiptetőt tartott kezében és azzal rajzolt figurákat a levegőbe. Mellette állott a ház urnője és nevetve hallgatta a festő csipős, többnyire találó megjegyzéseit. Olyan bajtársi viszonyféle fejlődött a szép férfiú és a csunya asszony között, a minek megerősítése az volt, hogy Lorándné, bár még egészen fiatal, látszólag lemondott arról, hogy neki udvaroljanak. Amaz asszonyok közé tartozott, a kiknek igazat mond a tükör és a kik fölfogják igazságát, bár nem szívesen törődnek bele. Az ő arczát is, mintha valami szerencsétlen kezű építész alkotta volna: egyenkint szép

volt minden vonása, de annyira nem a helyén, mintha Loránd János ur keze kontárkodott volna az ensemble összeállításánál. Pompás veres hajához sehogysem illett a mélabúsan tekintő aczél-szürke szempár, a mely fölött világos szemöldök éktelenkedett, csaknem olyan, mint az albinoké. Magas, görög szabásu homlokából valóságos csufot üzött a fitos orr, az erős férfias akaratra mutató áll, a mely fölött csaknem hihetetlenül picziny száj sok sok titokzatos érzésnek inkább volt megőrzője, mint hirdetője.

— A legujabb teóriája tehát az, hogy minden emberi arczban megtalálható egy bizonyos állatnak a jellege? — kérdezte Lorándné. Meglepő volt beszédében, hogy kissé selypített és hangja olyan fuvolaszerűen vékony volt, mint egy ötéves gyermeké.

— Nincs tán igazam?

— Elhiszem, ha megmagyarázza.

— Szivesen. Próbálja csak meg a tükör előtt a saját arczával. Takarja el annak alsó részét és rögtön kitűnik galambszerű jellege.

— Köszönöm a bókot, de nem szoktam a tükörbe nézni. Rossz barátom a tükör.

— Mert asszony! Mert a külsőre ad csak és az...

Hirtelen megakadt, mintha sajnálná, a mit mondani akart. Lorándné kisegítette zavarából:

— Tudom, hogy nekem már nem mondhat ujat a tükör. Rég végeztünk mi egymással. Emlékszik még első találkozásunkra? Önből kitört az igazság és önkéntelenül fölkiáltott: — Istenem, be feleségesen csunya ez az asszony... Akkor befutottam az öltöző szobámba és majdnem egy óráig néztem arczomat a tükörben. Mikor jól kisírtam magamat, ismét előjöttem azzal a meggyőződéssel, hogy tökéletesen igaza van.

Esdeklő mozdulattal tartotta a festő jobbját az asszony elé és halkán kérdezte:

— Megbocsátott már nekem?

— Nehezen ment, de megtörtént, — válaszolt az asszony és két szemének aczélszerű ragyogásába, mintha köny vegyült volna. Aztán hirtelen kitört: — Most pedig folytassa!

— Mit kérem?

— A lavateri studiumot.

— Vagy ugy? Erről már megfeledkeztem... De ha kívánja...

— Követelem.

A völgyből fölfelé kanyarodó kerti ösvényen egy női alak jelent meg a legdivatosabb reggeli öltözetben. Arczát nem lehetett látni, mert eltakarta egy óriás japáni napernyő, telerakva tarka madarakkal.

Dénes elkaczagta magát.

— Nagyön megkönnyíti a munkámat. Hisz

ez régi ismerős. Albi Mája asszony, a kit tizenöt év óta megillet a *legsikesebb* asszony neve. azelőtt — az igaz! — a *legszebb* asszony czimre pályázott sok szerencsével. Most már csak emlékeinek él. Mondják, hogy van egy külön naptára, melybe hódításait jegyezgette. Megüli a legelső és a legutolsó légyottok évfordulóját és az a nevezetes, hogy esztendőkkel ezelőtt alig néhány nap választotta el egymástól a két határpontot, később azonban kozervativebb lett és volt olyan eset is, mikor szivecskéje álló egy hónapig ragaszkodott egy-egy eszményhez. Többre azonban sohasem vitte.

— Nem pletykát akarok én...Ebben magam is szakértő vagyok...Tessék jellemezni!

— Mája asszony a pávák fajához tartozik. Tollazata még ma is kifogástalan, bár itt-ott kissé kopott...Kivánja, hogy azt az urat jellemezem, a ki épp most csatlakozik hozzá?

— A férjemet ne bántsa!

— Jó, hát megkegyelmezek neki, bár igazán kár, mert sok jót mondhattam volna róla. Loránd uramban sok van a méhecskéből; gyűjti a mézet, de csak másoknak.

— Sequens!

— A következő? Ezzel az urral nem tudok tisztába jönni, tán azért nem, mivel sokféle állat vegyül benne. Hiu, mint a majom, örökké éhes,

mint a farkas, ravasz, mint a hiuz és szemtelen, mint...mint egy modern ember. Tudja-e, hogyan hívjuk őt magunk közt?

— Tudom. A neve: Il maestro dell'amore.

— Magyarul: *a szerelem mestere*. Baláth Iván boldogabb időkben abba a hirbe keveredett, hogy nincs az a női szív, a mely neki ellen tudna állni. Ez volt az ő kiseded tőkéje, a mely dusan kamatozott, ennek révén lett központja egy olyan társaságnak, a melynek bálványa a siker. Asszony, leány, erényes vagy bűnös, neki mindegy: követei, hogy áldozzon oltárán. A legtöbben hiuságból mentek neki lépre, mert félig-meddig a bontonhoz tartozott, hogy az ő suitjéhez csatlakozzék mindenki, a ki divatba akart jönni. Körülbelül annyi volt az, mint a lovaggá avatás a régi időkben. Baláth kezében volt a kard, mely a három főlvató csapást mérte a neofita vállára, de sokszor a sziveket is átjárta az a kard! Mert Iván ur alapjában véve nagyon gonosz egy bestia és mint a babonás hitbeli vámpir, kiszipolyozta áldozatait. Ma már erősen rozsdásodik a fegyvere és csak a hagyományos hit takarja a penge számtalan csorbáját. A szerelem mestere, épp úgy, mint Mája asszony, már csak emlékeiből él, de azért nagy a különbség a kettő között. Az asszony alapjában véve jószívű, a maestronak ellenben sohasem volt szive. Ments Isten, hogy ilyesmivel gyanusítsam!

Hanem gyomra, az tán kettő is van. Olyan gourmand, a ki ritkitja párját.

— S miben nyilvánul falánksága?

— Abban, hogy ma sem tud látni ifjúságot, üdeséget és szépséget, a nélkül, hogy meg ne kívánná. Pedig igazán már csak a szeme íéhes. A fogai rosszak, nem tudják megőrolni a csemegét, a dupla gyomra még rosszabb: nem tudja megemészteni. S én, a ki ezt az urat hosszú idő óta megfigyelem, várva várom a napot, mikor utóléri gonosz végzete.

— Hisz ön abban?

— Eddig csak a jó végzetben hittem, de mikor őt nézem, szeretem elképzelni magamban, hogy van olyan sötét fátum is, minőről a görögök regéltek. A Baláth Iván fátumát csodaszépnek képezelem, forróvérűnek, szellemesnek, erényesnek... Igenis erényesnek! Egy asszony, a ki tele van lángoló fantáziával, a kinek vére izzó, de a mellett szilárd az akarata és nem lehet elkápráztatni. Körülbelül olyanok, mint az ni, a ki épp most közelit.

A festő kinyujtott karja a kapubejárat felé mutatott, a hol épp most állott meg egy kocsi. Fiatal, karcsu nő szökött ki belőle, olyan könnyűséggel, mint egy zerge. Az arczát a szájáig fekete fátyol takarta, de a mit látni engedett, nagyon is érdeemes volt a megtekintésre. Csodaszép ajakpár,

gödrös állacska és olyan hamvas arczbőr, a mely pusztá látásra is művészi gyönyört kelt.

Gyorsan sietett a veranda felé, de hajlékony termete meg sem ingott, mikor lábaival szedegette a lépcsőfokokat. A ház urnője elébe akart menni, de a festő megállította és halkán, esdekelve kérdezte:

— Ki ez a nő?

Harmadszor szólalt meg a tam-tam az ebédlőben, jelezve, hogy a vendégek már együtt vannak. Lorándné csak félfüllel fogta föl a jelzést és mintha egy kis irigység rezgett volna meg a hangjában, mikor kérdéssel válaszolt a kérdésre:

— Hát már ön is tüzet fogott?

— A nevét! kérem a nevét! — sürgette a festő.

— Az igazit majd csak később megmondom, a nome de guerre-je: *megfagyott pezsgő*.

II.

A társaság, mely Lorándéknál együtt volt, a ház asszonyának névnapi ünnepére jött össze. A lunch-re abban a teremben terítették, a melyet János ur nemes büszkeséggel sixtini szobának nevezett el, mivel szerinte feltűnően hasonlít a Vatikán híres kápolnájához. Olyan hűvös volt, mint egy igazi kápolna és forró nyári napokon a legjobb pihenő hely.

A mint körülülték a keresztalaku asztalt, sajátságosan komoly hangulat uralkodott a teremben. Mintha a boltives plafond, meg a falakat diszitő martirképek megfagyasztanák a mosolyt az ajkakon, senki sem mert még csak suttogva is beszélni. Egyedül Albiné fordult szomszédjához ezzel a halk kérdéssel.

— Szeretném tudni, hogy milyen lesz az az igazi kápolna, melyet a mi szives házigazdánk akkor épít, ha beteljesül régi vágya.

— Egy trónörökösre nézve? — kérdezte a legártatlanabb arczkifejezéssel Baláth.

Mája tréfás boszuságból rácsapott legyezőjével Baláth kezére.

— Menjen, gonosz! Mintha nem tudná, hogy János ur a máltai lovagrend tiszteletbeli tagja.

— Melyik vágyát érti hát a sok közül?

— Hogy a pápa ő szentsége kinevezze lovagjának.

Éppen most nyujtotta a libériás inas az olasz salátát, Iván ur ellátta szomszédnőjét és saját magát, csak azután suttogetta el válaszáat:

— Az nem megy olyan könnyen, mert tetszik tudni, Loránd urnak van egy örökölt hibája.

— A melyet már tizenkilenczéves korában jóvá tett. Azóta pedig olyan buzgóan követi új vallását, hogy házi káplánt is tart.

— Mint ama nemesi családok, melyek a keresztes háborukig viszik föl eredetüket.

A tüzes somlói bor, melyet azalatt fölszolgáltak, megtörte a feszes hangulatot, megoldotta a nyelveket és a társalgás élénkült. Dénes, ki a háziasszony mellé került, újból ostromolta kérdéseivel:

— Még mindig nem árulja el a nagy titkot?

— Miféle titkot? — kérdezte ártatlan semmitudással Lorádné, holott szemének pajzán villanása elárulta, hogy jól tudja, mire céloz a festő.

— Azt, a mi engem ebben a pillanatban legjobban érdekel: kicsoda az a fiatal hölgy?

— A megfagyott pezsgő? Lám, lám, hát már ön is megittasult tőle.

— Ugyan, Márta! — Dénes önfeledten keresztnevéen szólította a ház urnőjét, de aztán ijedten tekintett körül, hogy nem hallotta-e valaki bizalmaskodását. — Ugyan nagyságos asszonyom, ne keressen, mindenben mély okot! Engem ez a hölgy érdekel, mivel olyan különös... Vagy nem furcsa, hogy evés közben sem veti le fekete fátyolát? Ugy ül közöttünk, mint az özvegyi bánat megtestesülése.

— Fogadása tiltja, hogy megmutassa vonásait, — enyelgett Lorándné. — Egyszer nagy veszélyben forgott.

— Ő maga vagy az erénye?

— Dénes ur, ön nagyon is pikáns, mióta hazatért Algirből. A beduinok közt elromlott az erkölcs... Tudja meg, hogy Piroska a legerényesebb özvegy egész Budapesten.

— Tehát özvegy és Piroska: hála Istennek, ennyit már tudok.

— Elmondom a többit is, nehogy elemészsze a kíváncsiság... Mohai Piroska velem járt az iskolába és a legjobb tanuló volt...

— Tudom! A földrajzból és a hazai történetből kitüntetéssel vizsgázott, kézi munkáját megbámulták az évvizsgán, a tanfelügyelő ur

homlokon csókolta és nyilvánosan odaállította min-
tának, az egész osztály elé!

— Honnan tudja ön mindezeket? — kérdezte
bámulva Lorádné, — hát ismeri Piroskát?

— Ma látom először. De jártas vagyok a
tanfelügyelők lélektanában és tudom, hogy mindig
a legszebb leány az, kit homlokon csókolnak.
Ez afféle sportula, mely a súlyos hivatást megédesíti.

Lorádné szemében ellenséges tűz égett és
ajkát harapdálta. Kis szünet mulva folytatta:

— Ön tehát már biztosra veszi, hogy Piroska
volt a legszebb leány a mi osztályunkban?

Dénes előbb kiitta pohara tartalmát, aztán
udvariasan válaszolt:

— Biztosan tudom, hogy az volt — egynek
kivételével. De hagyjuk most a csipkedést, inkább
folytassa.

A háziur fölállott és bele fogott egy vég-
nélküli felköszöntőbe. A lassu kanyargású frázisok
méltóságosan hömpölyögtek, sorra megállva egy
pillanatra minden jelenlevőnél, a ki iparkodott, hogy
a megfelelő momentumban vonásaira erőltesse a
meghatottságot, a következő fordulónál pedig ismét
visszatért az abban hagyott beszélgetéshez. Éppen
most Dénes Imre került sorra:

— ... Ő, a hazai művészet legragyogóbb
csillaga, — szavalt fenkölt pátoszszal János ur
— az előkelő társaság becézett kedvencze. S

hogy a legérdekesebb titkot eláruljam önöknek, hölgyeim, és uráim, tudják meg, hogy a főudvarmesteri hivatal révén tegnap kapott meghívást, hogy megfesse ő felsége legkedvesebb paripáját.

— Éljen! — hangzott közben.

— Vajjon engem éltetnek-e, vagy pedig a paripát — tűnődött egy pillanatig Dénes, aztán odaérintette poharát a háziuréhoz, a ki már sietve nyargalt tovább és Baláthot borította el körmondataival. Senki sem hallgatott rá, még a felesége sem, a ki újból Déneshez hajolt.

— Nem fogom tovább gyötörni, — mondotta — hanem elmondok mindent, a mi önt érdekelheti... Piroska, a mint kilépett az iskolából, férjhez ment. Gazdag kérője akadt, a ki háromszor idősebb volt nála. Mint afféle szegény leány örülhetett volna a szerencsének, de úgy látszik, hogy más az ő természete, mint a modern lányoké, mert nagyon boldogtalannak érezte magát. A világ azt hiszi, hogy utóbb mégis megbarátkozott sorsával, de én jól tudom, hogy a kötelesség áldozata.

— Miféle kötelesség lehet az, a mely ráróttá ezt az áldozatot?

— A gyermeki kötelesség. Édes atyja ott hagyta vagyónát a kaszinó játékasztalánál, sőt a becsülete is le volt kötve tetemes összeg erejéig. Mohai kifizette adósságait és hogy Piroska jövőjét biztosítsa, megkérte kezét. A leány tudta, hogy

Mohai gyógyíthatatlan beteg, elment hát hozzá ápolónőnek. S mondhatom, hogy nincs az az irgalmas nővér, a ki hivebben teljesítette volna kötelességét.

— De legalább meg van jutalmazva az özvegyi fátyol által, a melyet olyan föltűnően visel.

— A mire ön céloz, az nem teljesült. Mohai, nagy vagyonát feleségére hagyta, de az örökösök megtámadták a végrendeletet pörrel. Bizonyitgatták, hogy Mohai nem volt már beszámítható állapotban, mikor vagyonáról rendelkezett. S tudja-e, mit tett Piroska ?

— Az ellenkezőjét bizonyitgatta.

— Téved. Nem akarta megengedni, hogy boldogult férje emlékét meghurczolják és oda engedte a vagyon nagy részét, csupán annyit kötve ki magának, a miből szerényen de függetlenül megélhet.

— Nem nézték le e miatt az oktalansága miatt ?

— Egy kicsit mégis, de ő nem törődik vele.

— S mondja csak — a festő egy pillanatig habozott — a szive soha sem szólalt meg ?

— Erre a kérdésre is megfelelhetek, de később. Az én jó uram szónoki körutazásában a Márta nevű állomáshoz ért, illő, hogy ünepélyesen fogadjam.

Loránd ur csakugyan erősen köszörülte a torkát és így fejezte be szónoklatát:

— S most, tisztelt hölgyeim és uraim, engedjék meg, hogy arra térjek, a ki miatt a mai napra itt verődtünk össze. Mondhatnám, hogy mint Cicero, én is pro domo beszélek, mert a kit felköszöntök, nemcsak a mai ünnepnap i összejövetel hősnője, hanem e ház urnője, a női erény mintaképe. Ne vegyék vakmerőségnek, hogy én mondom ezt: ki ismerné jobban a hitves erényét, fenkölt érzését, mint maga a férj? Az ő szive, az ő lelke...

— János fiam, elég lesz már! — szakította félbe a szónokot Lorándné asszony, aztán hirtelen összecsörrentette poharát uráéval, kikötőbe vitte János ur hajóját, ezzel a fölkiáltással: — Éljenek a mi kedves vendégeink!

János ur derült mosolylyal fogadta vendégei gratulációit a sikerült szónoki kirohanáshoz és mialatt felesége asztalt bontott, megszólította az ásitozó Baláthot:

— Tudod-e Iván, hogy épp most volt a fő-próba?

A maestro dell' amore megdöbbenve nézett a háziurra.

— Valóban? Nem is tudtam, hogy műkedvelői előadás lesz nálatok.

— Ugyan ne viczczelj! Hisz jól tudod, hogy

nem szeretem a színészkedést... Mit szólna a püspök, ha komédiásokkal adnám össze magamat?

— Azt mondaná: ne légy pápább a pápánál. Mert úgy tudom, hogy ő maga cseppet sem idegenkedik a színészettől, föltéve, ha szép és fiatal.

János ur szomoruan sóhajtott.

— Sajnos, igazad van. Ebben a tekintetben nagyon is világi és tartok tőle, hogy előbb vagy utóbb ártani fog az egyház tekintélyének.

— Bizd csak rá, — válaszolt szárazon Baláth — jobban tudja az nálad, hogy meddig a nagyobbjt... Miféle főpróbáról van itt szó?

— Hát nem tudod? Holnap megyek a kerületbe és megtartom a programbeszédet. Ez a kis speech arra való volt, hogy szónoki tehetségemet kipróbáljam.

— Miféle programmal lépsz föl?

A háziur arcza ismét elborult.

— Hát én biz legjobban szerettem volna, ha néppárti programmal léphetek föl, de a püspök hallani sem akar róla. Azt mondta, hogy ő a miniszterelnök jó barátja és nem türheti, hogy székhelyét olyan férfiú képviselje a parlamentben, ki az ellenzékhez tartozik.

— Hja, nincs tökéletes boldogság ezen a földön! De mondd csak, hogyan fogadhatsz ilyen elvek mellett egy férfit a házában, kinek szár-

mazása... azaz, hogy nem is annyira a származása, mint egész multja és jelene homlokegyenest ellenkezik ezekkel az elvekkel?

— Én fogadnék ilyen férfit! — szólott a legnagyobb megbotránkozás hangján János ur, — kérlek, ez gyanusítás!

— Hát igazán nem tudnád, hogy ez a piktor, ez a Dénes...

— A püspök káplánja ajánlotta nekem. De talán csak nem?

— Várj csak kissé, azonnal kiugratom a nyulat a bokorból.

Ezzel otthagytá a megrémült háziurat s egyenesen Dénes felé tartott, ki épp most nyujtotta karját Lorándnének, hogy a terrasra vezesse.

— Bocsánat asszonyom, — mondta, — de férje ura beszélni óhajtana Dénes urral.

— Most mindjárt? S miért nem jött ő maga?

— Egy kis nézeteltérés van köztünk és szeretném Dénes ur véleményét kikérni.

— Művészi kérdésben?

Baláth szeliden mosolygott.

— Nem annyira művészi, mint inkább történeti, helyesebben mondva kulturtörténeti kérdésben?

Vagy észrevette Dénes a szerelem mesterének szavaiban a rejtett gunyt, vagy pusztán csak

ellenszenve vezette, de meglehetősen ridegen válaszolt:

— Akkor tessék más szakértőhöz fordulni, mert a história soha sem volt erős oldalam.

Baláth csupa édesség volt ebben a pillanatban.

— Pedig ebben a kérdésben ön mégis *született* szakértő... Loránd ugyanis azt állítja, hogy a régi időkben a zsidó főpap sohasem viselt mellvértet, én pedig azt mondtam, hogy igenis viselt még pedig aranyból, valahányszor az oltár elé lépett. S hogy abban a mellvértben két nagy gyémánt ragyogott, melynek olyan furcsa neve volt.

— *Urim és Thumim*, — mondta Dénes.

János ur ezalatt oda jött és csaknem elfulladt a hangja, mikor aggódva kérdezte:

— Ugy-e, hogy ön ezt valahol olvasta?

— Az elemi iskolában tanultam.

— Tán teológiára készült? — Meglátszott János ur arcán, hogy sokért nem adná ha a festő rá hagyná.

— Épenséggel nem. Nálunk az iskolában tanítják az ó-testamentumot, akárcsak önöknél az evangéliumot.

Nem volt abban semmi célzás, a mit Dénes mondott, de a körülállók mégis mosolyogtak, mivel-hogy ismerték a háziur születésének titkát. A háziasszony, kit úgy a férje, mint Dénes miatt

kellemetlenül érintett ez a téma, véget akart vetni a beszélgetésnek.

— Tisztában van már ezzel a fontos kérdéssel? — kérdezte csipős hangsúlyozással Baláthtól.

— Tökéletesen, mivelhogy Dénes ur fölvilágosított... De most láthatja ön is asszonyom, mennyire igazam volt, mikor a multkor, a műtarlaton, Dénes ur festménye előtt az volt az impresszióm, hogy azt a csodálatos *keleti* hangulatot nem lehet egyszeri látásból elsajátítani. Az a szomorúság, az a melankólia ifjúkori benyomásokból merithető csupán.

A festő azt érezte ebben a pillanatban, mit utolsó oroszánvadászata után, mikor a királyi vadle volt már terítve és a távolban prédára leső sakálók mutatkoztak. Csendes undor fogta el, de magába fojtotta és csak annyit mondott:

— Csodálom, hogy ön észrevette... Jó barátaim közül senki sem tette ezt a megfigyelést, pedig sohasem rejtegettem ennek a hangulatnak a forrását. Megvallom hát utólag, hogy nem a szemmemmel kerestem, hanem a szívem mélyéből merítettem. Abból a szivből, mely még mindig tele van egy ködbe burkolt multnak az emlékével. Mások előtt foszlik ez az emlék, de én világosan látom, még mindig látom! Olyan az az emlék — hogy is mondjam csak? — mint a fénysugár, mely tán csak ezer év múlva jut el hozzánk olyan idegen

égi testről, mely egyedül végzi szomorú pályafutását a nagy világűrben. Mire ide ér, tán már meg is semmisült az a világtest és csak a fénye maradt meg.

— Nem volna jobb, az olyan világot elfelejteni ?

— kérdezte csendes szemrehányással Lorándné.

— Én *nem akarom* elfelejteni! — válaszolt határozott hangon a festő. — Sőt jól esik a tudat, hogy abban a rezgő fényben van valami a vérem multjából. Büszke vagyok abban a tudatban, hogy őseim nagy szerepet játszottak annak a csillagnak életében.

— Afféle hadak utja ! — jegyezte meg Baláth.

— Ön mondta. Tegye még hozzá, hogy az út tele volt keserüséggel, kinszenvedéssel és lemondással, mely még ma sem szűnt meg egészen. Minden ősem pap volt, ki nem csak áldozott az oltáron, hanem meg is tudott halni tisztaságáért. Az én vérem, akár a jóságát, akár a tisztaságát vesszük, van olyan, mint bármely ősrégi magyar családé.

— Csodálom, hogy e hit mellett tudott lemondani főpapi méltóságáról?

Megint elfogta Dénest az undor. Hisz' ő világosan belelátott ennek az embernek a gonosz lelkébe és átérezte aljas szándékát. Vájkálni akar szívében, meg akarja alázni, pedig ő soha sem bántotta.

— Ebben az egyben nagyon téved, — válaszolt és tekintetében erős láng lobbant — nem mondtam le soha. Van egy kis falu Magyarország valamely elrejtett zugában, a hova én minden esztendőben egyszer elmegyek. A legnagyobb ünnep az a nap, mert akkor halotti ruhába öltözködik minden felekezetemhez tartozó férfiú, hogy imával és vezekléssel kiengesztelje Istenét. Én is magamra öltöm a hófehér viseletet, melyet az anya készít fia számára, mikor elbocsátja az élet útjára. Én is beállok az imádkozók sorába és reszkető lélekkel, bűnbánó szívvél kérem Istenemet, hogy bocsássa meg, mit talán népem hagyománya ellen vétkeztem. De van ennek a szomorú, bánatos napnak rám nézve egy ünnepi pillanata is: mikor odamehetek az oltár elé és örökölt jogomnál fogva megáldhatom népemet... Már csak belátja, hogy erről a jogomról nem mondok le!

. . . Egy ragyogó szempárral találkozott Dénes, mikor elmondta ezeket. Mohai Piroska tekintete rajta csüngött és tele volt elismeréssel. A beszélő könnyen fölsóhajtott, mintha a lelke nagy nyomástól szabadult volna meg. Aztán meghajtotta magát a ház urnője előtt és eltávozott. A háziur elkísérte az ajtóig és mire visszatért, nem volt már senkisé a teremben Lorándnén kívül. A többi vendég mind elszéledt a kertben és verandán.

— Miféle ostobaság volt ez? — támadt Lorándra haragosan a neje. — Hát szüksége volt arra, hogy ezt az embert megsértse?

— De kérlek, Márta — mentette magát János ur, — hisz én nem tehetek róla, Baláth rögtönözte ezt a jelenetet... Aztán nem is bánom! Legalább megszabadultam ettől a zsidótól!

Lorándné mélységes szájalommal nézett végig a férjén, aztán csendesen odaszólt neki:

— Na hallja! Magának éppen nem áll jól, ha így beszél...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

III.

A vendégek közül még valaki eltűnt. Mohai Piroska otthagya a társaságot, lassu léptekkel ment végig a kerti ösvényen és csak mikor Dénes már kívül volt a nyaralón, sietett ő is valamivel jobban. Egyszerre csak a fordulónál, mely a sváb-hegyi vasúthoz vezetett, kissé ideges hangzással szólította meg a festőt:

— Dénes ur, kérem egy szóra.

A festő gyorsan megfordult és határtalan csodálkozás tükrözött tekintetében, mikor meglátta a fiatal nőt.

— Hogyan, asszonyom, ön itt? — tört ki a lelke mélyéből.

Piroska egy kicsit megszeppent, mikor látta Dénes fölindulását, mert finom női ösztöne sejtette vele, hogy úgy áll most az idegen férfiú előtt, mint egy kész megnyilatkozás. Az a férfiú nem lát semmi merészséget részéről abban, hogy megszólítja, mikor be sem mutatták neki. Az a

férfiu nem keresi az indokot, hogy miért kapcsolja bele lelkébe az ő lelkét, hanem tisztában van vele. Ime a nő egész magasztosságában: látja a fájó sebet és rögtön el van tökéelve, hogy gyógyító írtak rá.

— Köszönöm, nagyon köszönöm, — mondta mély meghatottsággal.

— Hát már azt is tudja, hogy mit? — kaczagott Piroska és tán önkéntelen volt a mozdulat, melylyel a fekete fátyolt egészen föltolta arczáról.

Dénes először látta most Piroska arcának felső részét s különösen megkapta a tekintet szelid jósága, verőfényes melegsége. Mint művész egyetlen szempillantás alatt tisztában volt itéletével: klasszikus szépséget látott maga előtt, méltót arra, hogy Praxiteles megörökítse vésőjével. De a mit még a nagy mester sem tudott volna visszaadni márványban, az örökké élő asszonyi sziv volt, mely ártatlan naivsággal beleolvadt minden egyes nézésbe. Ez a sziv kirakatba tette megmérhetlen kincseit, de nem hivalkodásból avagy kaczerkodó hiuságból, hanem mintegy mondva: — Sok a szegény ezen a földön, hadd teljék öröme abban, mi nekem olyan dusan adatott.

A következő pillanatban pedig már egymás mellett mentek lefelé a hegyi ösvényen, mint két jóbarát, ki tökéletesen tisztában van egymással. Ugy

cseppentek bele egy beszélgetés közepébe, mintha csak tegnapról folytatnák. Pedig *legnap* még azt sem tudták egymásról, hogy a világon vannak.

Vagy tán mégis? Hisz azt tartja egy keleti legenda, hogy minden ember lelkének a *másik fele* valahol jár és kel, várva az alkalmat, sóhajtva a véletlent, mely jobbik felével egyesíti.

S lám, Dénes már most nem is túrtőzteti kíváncsiságát. Egyenes feleletet óhajt arra, mi lelkét mozgatja.

— Ugy-e, ön azt hitte, hogy nekem nagyon fáj, a mit velem odafönt műveltek?

— Bizony, én azt hittem.

— Egy kicsit fáj, de nem nagyon. Bántott leginkább, hogy az az asszony, Lorándné, feszélyezve érezte magát jelenlétem által, mikor kipattant a *titok*. Lássa én annyira tisztelem és imádom a nőket, hogy bánt mikor rajtakapom őket egy gyöngeségen.

— Hát nem tartja őket gyöngéknek!

— De nem ám! Imádom Shakespearet és aláírom minden szentenciáját, kivéven azt az egyet, melyben az asszonyt és a gyöngeségét azonosítja. Mondok önnek valamit, de el ne árulja, hadd legyen a mi közös titkunk: a nők nagyon okosak és egy, ki különösen ravasz volt, azért terjesztette a nők gyöngeségéről szóló legendát, hogy magát és nemét még inkább érdekessé tegye.

— Isten ugyse, ebben igaza van. Én is olyan erősnek érzem magamat eme fölfedezés után, hogy el tudnám vinni ezt a nagy hegyet, zöldelő ligeteivel együtt ama nagy poros város közepére... S tudja meg, hogy meg is teszem egyszer: hadd legyen ott is egy kis költészet.

Pajkos jókedvében merészen fölfelé mutatott a Loránd-nyaralóra, mely mint a hegy oldalához tapasztott madárfészek csüngött éppen a fejük fölött és ezüstösen nevetve, kérdezte:

— Ezt is oda vigyem? Csak tessék rendelkezni!

— Hagyjuk őket ott, a hol vannak, — válaszolt Dénes. Aztán suhanó tekintettel nézett a mellette haladó nőre és habozva folytatta: — Félig-meddig értem, miért adták önnek azt a különös nevet, de csak félig s nem egészen.

— Miféle nevet?... Ah vagy ugy! Ön már tudja, hogy mi az én nome de guerrem?

— Hogy *pezsgő*, azt már látom, de hogy miért *megfagyott*, föl nem tudom fogni. Hisz a fagnak mindenben tökéletes ellentéte.

— Hát fölvilágosítom erről is. Az egy kis tréfa, egy kis ungorkodás köztem és Márta között. Ő jól tudja, hogy nagyon szeretem a pezsgőt, de félek tőle. Nem mintha a fejembe szállna, de — ellentétben más inyenczekkel — fejleszti bennem a melankóliát. Az igaz, hogy rózsaszínű kissé ez

a melankólia, hanem a vége mindig egy nagy főfajás. Akármilyen keveset szürcsölök is belőle, mindig ez a vége. Egyszer aztán megkérdezte egy rokonát, ki híres kémikus, hogyan lehetne a pezsgóből a démonot kiüzni? Azt mondta, hogy annál mi sem könnyebb: a jéggé fagyott pezsgőben meg van a zamat, a bukéta, a delice, de először is nem hevit, aztán pedig nem tesz majd melankolikussá. Hanem azt is mondta, hogy jól vigyázzak, mikor az illatos jégdarabkákat lenyelem, mert ha föl talál olvadni egy a számba, kiszabadul a démonom és kétszerte nagyobb fölöttem hatalma.

— És nem szabadult ki egyetlen egyszer sem a rózsaszínű démon? — kérdezte Dénes félig tréfából, — nem olvadt meg sohasem a jég?

Mohainé el sem pirult erre az indiszkrét kérdésre, hanem nyilt tekintettel fogadta a festő fürkésző nézését.

— Nem olvadt föl, mert ilyen körülmények között inkább lemondtam a pezsgőről...

Vége volt a tréfás kedvnek. Mintha feszélyezné őket valami és bilincset rakna nyelvükre, szótlanul haladtak a szűk ösvényen, melyet jobbról és balról illatot árasztó akáczfák szegélyezték. Dénes néha fölnyult egy lecsüngő ághoz és hófehér virágot tépett róla, melyet ujjai közt szétmorzsol, mintha régi érzés volna, melyet e pillanatban megsemmisít.

Igy mentek egészen a fogaskerekű vasut városmajori állomásáig, a hol egy lóvasuti kocsi állott indulásra készen. Éppen be akartak szállni, mikor megszólal mögöttük egy fiatal lányos hang:

— Jó estét, Piroska néni!

Mohainé megrezzent a váratlan megszólításra, Dénes is oda nézett és a fölkelő hold ezüstös fényében megpillantott egy ifju leányt, ki mosolygó arczzal sietelt feléjük.

— Nini! Te vagy, Margit? — kérdezte Mohainé és homlokon csókolta a leányt. — Honnan jössz ily későn?

— Az intézetből. Kikunyeráltam az igazgatónőtől, hogy bocsásson el mára. Véletlenül meghallottam, hogy odafent táncz lesz.

— Hát nem értesítetek?

Margit arcza komoly kifejezést öltött, sőt volt abban egy kis keserűség is, mikor vontatott hangon válaszolt:

— A mama bizonyára úgy találta, hogy nagyon is fiatal vagyok ilyesmihez . . . Tán még sem elég fiatal egy ilyen fiatalos mamához!

A festő csöndesen elkaczagta magát erre a csipős megjegyzésre és azzal magára vonta a leány figyelmét. Margit az ajkát harapta, mintha sajnálná, hogy idegen előtt elárulta magát, de Mohainé véget vetett zavarának és bemutatta őket egymásnak:

— Dénes Imre, festő, Loránd Margit.

A fiatal leány kíváncsian nézte a festőt. Dénesnek úgy tetszett, mintha ellenséges indulattal nézné. Nem fogadta el kezét, fagyosan meghajtotta magát és nevető arcza egészen komoly lett.

— Vajjon mit vétettem én ennek a galambnak, hogy neheztel rám? — töprengett magában Dénes.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

IV.

Harmadnapra azután, hogy Lorándéknál mulattott, Dénes Imre egyedül volt bálvány-utczai műtermében. Az atelier egy régi ház harmadik emeletén feküdt, kilátással a budai hegyekre. Berendezése nagyon egyszerű: a falakon néhány megkezdett vázlat, közel az ablakhoz, háttal a falnak egy nagy festőállvány, melyre óriási vászon volt kifeszítve, és oldalt a fegyverállvány néhány régi fegyverrel: ennyi volt az egész.

Dénes, fehér vászonbluzban, az egyik ablaknál mosta az ecsetet, mikor hirtelen csengettek. A festőt, úgy látszik, hogy kellemetlenül érintette a látogatás, mert haragosan lecsapta az ecsetet, odament az ajtóhoz és kinézett a rácsos nyíláson.

Kíváncsisága nem talált kielégítésre, mert a látogató úgy állott, hogy vonásait nem láthatta. Arczczal a lépcsőház felé fordult és csupán fehér ruháját meg a hamvas nyakát engedte látni.

— Valami faczér modell, — gondolta magában Dénes és kiszólt a rácsos ajtón:

— Nincs szükség női modellre. Itt csak állatokat festenek és férfiakat.

Erre aztán elnevette magát a látogató. Olyan hirtelen jött ez a nevetés, mintha sötét szobába egy marék erdei virágot dobna pajkos gyermek keze. Hanem Dénesnek úgy tetszett, mintha az egész szoba egyszerre megtelne virágillattal.

Gyorsan félretolta a reteszt és kinyitotta az ajtót. Az ajtósarok csikorgására megfordult a látogató és most a festőn volt a sor, elnémulni bámulatában.

Loránd Margit állott előtte...

Nem szólt semmit, hanem csak nézte a leányt, majdnem együgyű bámulással. Megint kiült az ellenséges indulat Margit arczára, a mosoly eltűnt vonásairól, tekintete elsuhant a festő fölött, mintha készakarva nem akarná meglátni és hangja érczes keménységű volt, mikor megszólalt:

— Szabad önt arra kérnem, hogy néhány pillanatig meghallgasson?

A festő félre állott és helyet adott a haragos nézésű fiatal lánynak. Loránd Margit nem is habozott, hanem a szoba közepéig ment, ott megállott és egyetlen tekintetet sem vetve a műteremre, száraz hangsúlyozással folytatta:

— Tudatom önnel, uram, hogy engem nem

hozott ide sem a kíváncsiság, sem pedig a kalandvágy. Ugy hiszem, ezek szoktak lenni az okok, melyek másokat ide hoznak?

— De kérem, kisasszony — hebegett a festő.

— Ennyi tán elég bevezetésnek, — mondta Margit. A többit, az igazi okát is elmondom, bár nem könnyű dolog az egy fiatal leánynak. Hanem vannak körülmények az életben, mikor a fiatal lány is nekibátorodik és kényszerűségből félre teszi a korához illő féltékenységét. Teszem, mikor azt tapasztalja, hogy egy rabló be akar törni édes atyja kincses házába, hogy elrabolja a legjobban féltett kincset.

— Nem értem, igazán nem értem! — mondta a festő.

— Nem érti? — Margit hangjában kimondhatatlan megvetés tükrözött. — Jó, hát elmondom. Ön tegnap levelet kapott anyám... akarom mondani: Lorádné asszonytól.

— Honnan tudja ön ezt? — kiáltott föl Dénes.

— Hát nem is tagadja? — A leány arcza fájdalmas kifejezést öltött. — De tán jobb is így! Hisz ugy sem használna semmit a tagadás. Mert nekem bizonyítékaim vannak.

Dénest nagyon bántotta ez a rideg hang és azért nyersen válaszolt:

— A bizonyítékokhoz csak úgy juthatott, ha

olyasvalamit cselekedett, mi nem illő egy fiatal leányhoz. És kijelentem, hogy szóba sem állok Önnel, ha meg nem mondja, hogyan szerezte ugynevezett bizonyítékait.

De a leány nem ijedt meg a nyers hangtól. Keresztül ment valamin, mi nagyon megacézta szivét és idegeit. Komoly méltósággal válaszolt:

— Elmondom, ha éppenséggel akarja. Az én . . . mostoha anyám, ugylátszik, még járatlan a regényességben, mert regényhősnőnek nem elég óvatos . . . Tegnapelőtt este levelet akartam írni az intézet főnöknőjének, hogy engedje meg, hadd maradhassak még néhány napig otthon. Bementem mostoha anyám szobájába és papírt kerestem íróasztalán. Ott hevert egy lap itatóspapír, melyet ugylátszik, csupán egyszer használtak. Frissen írott betűk lenyomatát láttam rajta . . . Isten a tanum! — folytatta keserű szégyenkezéssel, — nem a kíváncsiság vitt rá, hogy elolvassam, hanem a pusztavéletlen.

— Én nem hiszek az efféle véletlenben! — mondta komor hangon Dénes.

— Pedig elhiheti. Mi intézetbeli lányok nagyon jártasak vagyunk a *tükörírás* elolvasásában, mert azzal szoktuk közölni egymással apró titkainkat abban a naiv hitben, hogy ahhoz kívülünk senki sem ért. S mikor megláttam a megfordított betűket, az első pillanatban az az eszmém támadt, hogy

mostohám is a tükörirásban gyakorolja magát. Így történt, hogy elolvastam azt, a mit önnek irt... Bárcsak inkább el ne olvastam volna.

— S olyan rettenetes volt az, mit ön elolvastott? — kérdezte Dénes.

Ez a könnyed hang egészen kihozta Margitot sodrából. Haragosan fölkiáltott:

— Még kérdezi?! . . . Minő ember ön, hogy belopózik egy vendégszerető házba és el akarja csábítani annak az embernek a nejét, ki bizalmával megtisztelte!

— Nagyon súlyos vád. . . és bizonyos ön abban, a mit állít?

— Hogy bizonyos vagyok-e? Az a levél olyan hangon volt tartva, minőt . . . idegennel szemben nem szokás használni.

— Kedves kisasszony, — válaszolt a festő és ezuttal az ő hangja volt aczélkemény. — én csak annyit tudok, hogy ön olyan drámai szerepre vállalkozott, mely túlhaladja erejét. De ez még a bajnak kisebbik része volna. Nagyobb baj önre nézve, hogy ez a szerep nagyon csunya.

Margit két kezébe temette arcját és zokogva roskadt a mellette álló karosszékbe. Kimondhatatlan fájdalommal fölsóhajtott:

— Tudom . . . érzem! De mit tegyek, mikor olyan kimondhatatlanul szeretem atyámat. Hisz ő az egyetlen lény ezen a földön, ki engem szeret.

— Én megmondom önnek, mit tegyen ; higgyen és ne higgyen. Higgye azt, hogy az emberek jobbak, semmint ön képzele és ne higgyen a pusztalátszatnak.

A leány tekintetében fölcsillant a remény sugara. Összetette két kezét és reszkető hangon sóhajtotta :

— Hát nem igaz ?

— Szavamra mondom, hogy nem igaz. S befogom önnek bizonyítani, bár nem érdemli meg. De egy fiatal szívnek háborgása olyan szent előttem, hogy mindenáron ki akarom venni abból a kétely fullánkját. Ha elolvasta a levelet, tudni fogja, hogy mostohaanyja meg fog engem látogatni. Nos tehát, ön is jelen lesz a mi beszélgetésünknel !

— Az lehetetlen, hebegett Margit, kit nagyon megijesztett ez a fordulat.

— Akarom.

Nem folytathatták a beszélgetést, mert az ajtón kopogtak. Háromszor egymásután, halk ütemben, mintha egy előre megbeszélte jel volna. A festő lehajolt a leányhoz és a fülébe sugta :

— Menjen oda a festőállvány mögé és hallgassa meg beszélgetésünket. Ha azután sem hisz, nem tehetek róla. Mert akkor már az ön szive nem az, minek tartottam. Kikezdte a rozsdá és ez a betegség az ön korában halálos.

Volt valami imponáló a festő magatartásában,

minek Margit nem állhatott ellen. Szó nélkül engedelmeskedett, oda ment a festőállvány mögé, mely leért a földig és egészen eltakarta alakját. Dideregve, reszketve, de mégis azzal a fojtó érzéssel, hogy a szivéből felcsapó láng lázba ejti, égeti, oda támaszkodott a falhoz és várt.

Dénes odament az ajtóhoz és kinyitotta. Lorándné jelent meg a küszöbön.

Vidám és elfogulatlan arczczal lépett be. Csinos, de egyszerű nyári toalettbén volt és mintha a jókedv, mely vonásaiból sugárzott, megszépítette volna. Kezet nyujtott Dénesnek és így szólt:

— Sokáig váratott, már el akartam menni. Tán látogatója volt?

Kereste tekintetével a tapéta-ajtót, mely a hátsó lépcsőre nyílt és arra szolgált, hogy a modellek arrafelé távozzanak.

— Nem volt itt senki, — mondta némi megerőltetéssel Dénes. — Ugy el voltam mélyedve festményem tervével, hogy nem hallottam első kopogását.

— Halad az a festmény?

— Ugy a hogy.

— Csak ne csináljon belőle olyan nagy titkot. Hisz jól tudja, hogy nagyon érdeklődöm művészete iránt. Én is, meg a férjem is.

— Valóban? Loránd ur tehát megbocsátott nekem?

— Ugyan, ne gunyolódjon! Hisz jól tudja, hogy a férjemnek az a vesszőparipája. Meglepte az első pillanatban, hogy abban a tekintetben önben is csalódott. De aztán megbánta udvariatlan viseletét és rám irt, hogy tegyem jóvá hibáját.

— Vajjon, mi vitte rá erre a nagylelkűségre?

— Megmondom önnek azt is, hogy lássa, mennyire őszinte vagyok. Az én Jánosom alapjában véve nagyon jó ember, de . . . hogy is mondjam csak? . . . egy kicsit stréber. Szeretne képviselő lenni. S mikor a kerületbe ment, maga a püspök azzal fogadta, hogy el ne mulasztja látogatását tenni Dénes Jakab urnál, ki roppant gazdag ember és szörnyen befolyásos. Bár a név azonosága kellemetlenül érintette — mert eszébe jutott, hogy igazságtalan volt önnel szemben — pillanattig sem gondolt arra, hogy az a Dénes ur meg ön rokonok is lehetnek.

— Az atyám, — mondta a festő.

— Megtudta csakhamar, mikor bemutatták a gazdag földbirtokos házánál. Annak első dolga volt, hogy hálás köszönetet mondjon férjemnek, mivel olyan szives volt fia iránt. „Ki az ön fia?” — kérdezte gonosz sejtelemtől gyötörve János ur. „Ki más, mint Dénes Imré, a híres festő!” S János ur, az ő szimpla észjárásával azonnal belátta, hogy nagy bakot lőtt és expresz-levélben fölkért, hogy szüntessem meg a kölcsönös félreértést. Lássa,

én nem szépítem férjem hibáját, de remélem, hogy a *mi* őszinte barátságunk kedvéért, elnézi majd az ő, mindenestre megbocsáthatatlan viselkedését.

— Egy föltétel mellett — válaszolt a festő.

— S melyik az?

— Hogy ön *megjutalmaz* érte.

Lorándné megütődve nézett a festőre.

— Tréfa akar ez lenni?

— Éppenséggel nem. Csakis ön teheti jóvá, mit férje elhibázott. Nincs is abban semmi nehézség, mert mindennapi dolog, hogy a férj hibáját. . . az asszony teszi jóvá.

Keresztbe fonva karjait, megállott Lorándné előtt és vakmerően nézett a szemébe. Az asszony egy pillanatig elgondolkozott, aztán az ajtó felé ment. Ott megállott és pompás megvetéssel nézett vissza a festőre.

— Ön bolond vagy szemtelen! — mondta metsző gunynyal. — De úgy kell nekem! Azért, mert érdeklődtem az ön művészete iránt és szembe szálltam férjem előítéletével, melyről csak most látom be, hogy mennyire jogosult volt, így fizet ön nekem? Hallja maga, Dénes ur, én nem vagyok ám *olyan* asszony! Tessék ezt a hangot modelljeivel szemben használni, de jegyezze meg magának, hogy van még tisztességes asszony a világon.

— S levele? Az a biztató hang levelében?

— Csak azért volt, hogy férjemmel kibékit-

sem, kinek szüksége van önre. Hát nem látta be, hiu bolond?! Aztán mi is volt abban a levélben, hogy erre följosítsa? Az a kijelentés, hogy szeretem? Rég tudta, hogy érdeklődöm ön iránt, de csak *ugy* . . . A művészt szerettem önben, azt az embert, ki staffázs a szalonomban. Egyebekben pedig annyit sem törődöm önnel, mint egy rosszul elhelyezett gipszszoborral. Most már tudja és remélem is, hogy megjegyzi magának. Adieu!

A kilincsre tette kezét és távozni akart, de Dénes megelőzte. Félre tolta a festőállványt és rámutatott a halvány, reszkető Margitra:

— Mondja meg mindezt a kisasszonynak!

Lorándné remekül adta a meglepett ember csodálkozását: nyitva felejtette száját, levegő után kapkodott és csak nagy nehezen nyögte ki pillanatnyi szünet után:

— Margit, te itt? . . .

Aztán lángvörös lett az arcza, vad haraggal nekiment a festőnek, mintha ki akarná kaparni két szemét. Azalatt Margit magához tért és közéjük állott:

— Ne bántsд őt, *jó anyám*, mert nem ő a hibás.

Ez a megszólítás lecsillapította Lorándné haragját. A leány pedig folytatta, miközben arczát gyermeki bizalommal oda temette az asszony szive közelébe:

— Bocsáss meg, édes anyám! Nagyon bűnös vagyok veled szemben, de csakis veled szemben... Elolvastam leveled egy részét és azt hittem... Mily gonosz vagyok én!

Csendesen zokogott. Lorándné magához szorította a gyermek fejét és különös módon nézett Dénesre, ki kedvetlenül állott ott, a bajsza végét rágva. Azt lehetett volna hinni, hogy mind a kettőt bántja a lelkiösmeret...

— Menjünk, Margit, — szólott kis szünet mulva Lorándné.

Már rég elhangzottak lépteik és a festő még mindig ugyanazon a helyen állott, de arcának kifejezése nem vidult föl, sőt egyre zordabb lett. Végre kitört belőle az elkeseredés:

— Az az asszony!... Mire nem kényszerített!... Undorodom ettől a játéktól!

V.

Albinéra ráfogták ismerősei, hogy egy idő óta a negyedik dimenzióval kaczerkodik. A még mindig szép Mája, ki nem volt az esprit hijával, így magyarázta a dolgot intim baráti körben :

— A régi időben, ha egy szép asszony megöregedett és belátta, hogy hiúságok hiúsága minden e földön, kolostorba vonult avec ses beaux restes és bűnbánó vezekléssel szerezte meg magának azt az emócióit, mit azelőtt a szerelemben talált. Ma egészen más a divat. A vénülő szép asszonyok nem ostromolják már az eget, hanem beérik a közbeeső negyedik dimenzióval, hol beavatott médiumok tanúsága szerint az asztrálszellemek egyébert sem vannak, minthogy a miszticizmusra hajló kedélyek ártatlan időöltését elősegítsék.

Tény, hogy Albi Mája szalonja bizonyos hirre tett szert seance-airól. Az ember biztos lehetett, hogy fogadó estéin mindig találkozik egy-

néhány kiváló néhai szellemmel, ki szívesen eltársalog vele. Nevezetesen Byron, a *Don Juan* szerzője, a világfájdalom jeles föltalálója, mindig rendelkezésére állott a ház urnőjének és vendégeinek. Albi ur, duggazdag és már félelmesen kövéredő bankár egészen nyugodt lehetett: ez a házibarátság sohasem háborgatta éjjelei nyugalmát!

Különösen híres lett az Albi-szalón, mióta olyan eszményi médiuma akadt, minő Mohai Piroska. A szép özvegy a legbensőbb barátságban volt az összes asztrálszellemekkel és Homertől Heineig nem találkozott neves poéta, ki kosarat mert volna neki adni, mikor fölkeréte, hogy csevegjen vele. Albumja tele volt az összes néhai költők halál után íródott verseivel és akárhányszor bámulatba ejtette ismerőseit egy olyan rajzzal, melyet Rafael vagy Tintoretto egyenesen az ő számára készített. Az igaz, hogy a versek többnyire rosszak voltak, a rajzokért pedig megszólták volna az utolsó technikust is, — de ki tehet róla, hogy a negyedik dimenzióban kevésre becsülik a művészetet, az irodalmat és csak a pletykára fektetik a nagyobb súlyt?

Megfordult már Albi asszony szalónjában minden világhírű szellemidéző, Neukom is, a verseczi kutfuró, kevéssel a tuzséri katasztrófa után. De egynek sem volt oly nevezetes sikere, mint a szép özvegynek, kinek finom ujjai alatt a legma-

kacsabb ezüstforintos is megmozdult. A bankárné nagyrabecsülte médiumát és úgy viselkedett vele szemben, mintha az összes asztrálszellemek táborának főnökét tisztelné benne. Még azt is megbocsátotta neki, hogy olyan csodálatosan szép. Ennél nagyobb önfeláldozás csakugyan nem követelhető egy olyan asszonytól, ki még nemrég maga is a legszebb asszonnak volt elhíresztelve.

A nyár közepe felé nagy seanceot rendezett az Andrássy-ut végén fekvő villájában és meghívta összes ösmerőseit. Lorándék is ott voltak, még pedig Margittal, ki nem tért többé vissza a növeldebe. Márta asszony alaposan összebarátkozott mostoha lányával, mióta Dénes műtermében találkoztak és mindenhova magával vitte. A daczos, önfejű lányból engedelmes és szófogadó gyermek lett.

Mialatt a *szellemszobát* elkészítették a seancera, a társaság a kertben mulatott, meg a terászon, hol János ur ismerőseinek beszámolt képviselőjelölti fiaskójáról.

— Képzeljék csak, — mondta tragikus hangon a jeles férfin — az egész dolog úgy ment, mint a karikacsapás. A püspök részemen volt, a választók többsége nemkülönben, a győzelem tehát biztosnak látszott. Én sem voltam fukar: megígértem mindent, a mit csak tőlem kértek.

— Hogyan történt mégis a sajnos fordulat?
— kérdezte résztvevő arczczal a háziur.

János ur olyan mozdulatot tett, mint a hős az antik tragédiában, mikor leszámol a cselszövővel. Csaknem látni lehetett a szinpadi tör villogását, mely halálra sujtja az árulót.

— Az a Baláth! — suttogott kísérteties hangon. — Ő volt a kigyó, melyet keblemen melengettem. Ki hitte volna, hogy épp ő fog föllépni ellenem? A mint megjelent a kerületben, az aszszonyok mind a pártjára állottak. A szerelem mestere ezuttal is mesternek bizonyult. Hanem ezt még megbocsátottam volna neki... De hogy galádul rágalmazott és mindenféle homályos célzást tett származásomra, azt sohasem bocsátom meg neki! Köztünk vége mindennek!

Erős kéz érintette János ur vállát és egy lágy, behizelgő hang megszólította nagyon nyájasan:

— Haragszol még, öreg?

Loránd meghökkent, a mint ráismert Baláthra, de csakhamar föltalálta magát.

— Dehogy haragszom! — kiáltott szivélyes hangon, föl sem véve, hogy a körülállók nevettek. — Miért is haragudnék? C'est la guerre! Szemesé a világ.

— Azért mondom, mert fájt volna, ha csaló-

dom benned. Mindig fenkölt szellemnek tartottalak és fünek-fának mondtam, hogy diplomatának születtél. Hisz éppen abban nyilvánul az igazi nagyság, hogy hasonló esetekben az ember túlteszi magát a köznapi fölfogáson.

János ur savanyu arcot vágott ehhez a furcsa vigasztaláshoz. Nagyot nyelt és azt mondta:

— Én még tultenném magamat, de tudod: a feleségem nagyon neheztel rád.

— Lehetetlen! Mivel vontam magamra ő nagysága haragját?... Bizonyosan megrágalmazott valaki előtte. Tán az a Dénes, a piktor? Tőle kitelik az ilyesmi.

— Dénes ártatlan a dologban, biztos vagyok benne. Nem is rágalmazott senki, nem volt arra semmi szükség. Mert a mit velem cselekedtél...

— Látod, mégis haragszol? Mondom, hogy ez a Dénes...

— Hagyjuk Dénest! — kiáltott türelmetlenül János ur, — az nem törődik veled. Egyében jár az esze.

— Tán bizony valami asszonyon? Vajjon ki lehet?

— Ha éppen tudni akarod: a szép Mohainé.

Most Baláthon volt a sor, hogy kellemetlenül érezze magát. Megfogta Loránd karját, odébb vezette és halkán megkérdezte:

— Bizonyos vagy abban?

— Egészen bizonyos. A feleségemtől tudom.

— Ez csakugyan jó forrás — mondta egészen nekidivulva Baláth. — Ha így áll a dolog, nem is firtatom tovább.

Faképnél hagyta János urat és a házba ment. Mikor a folyosón végig haladt, kelletlenül dűnnyögte magában:

— Ez a tökfilkó nem lát semmit, akárhogy akartam jóakarólag utbaigazítani. Vakon bizik a feleségében, holott Márta asszony... De mit törődöm vele! Hanem az mégis szöget üt a fejembe, a mit Mohainéről és Dénesről mondott. A piktor csinos fiu és Piroska se különb asszony a többinél. Bármint adják is az érzéketlent, a hirnév és a fiatalság mindig hatással van rájuk... Istenem, az a fiatalság!

Egy fali tükör előtt megállott és gondosan vizsgálta vonásait. Nem volt meglegedve az eredménnyel:

— Bolond dolog volt tőlem, hogy belementem a választásba. Az a sok ivás, tivornya és éjjelezés erősen megártott. Legalább is egy esztendővel vénültem két hét alatt... Mire való nekem a mandátum? Nekem, ki utálok a politikát, a zöld asztalt és a nyilvánosság zaját. Az én sikereim színhelye másutt van. A csendes boudoirban, hol nesztfogó szőnyegek eltompitanak minden zajt,

hova csak lopva jut be a napsugár és homályosan adják vissza a nagy falı tükrök a szerelmesek árnyképét. Ott vagyok én a helyemen, ott érzem magamat erősnek.

Ismét a tükörbe nézett és fölsóhajtott:

— De meddig? Érzem az alkony hideg lehelletét. Elfonyadtam, megöregedtem, pedig nem tudok, nem akarok lemondani. En garde maradok az utolsó pillanatig és mindig az lesz a jelszavam: a mi a másé, csak azért is az enyém... De meddig fogom kibírni? Meddig?

Szánalmas alak volt a nagyhirü maestro dell' amore, a mint tompa kétségbeeséssel vonaglott a falı tükör előtt, akárcsak egy vénülö kaczer hölgy, ki látja, hogy arcának ránczai előtt meghátrálnak az udvarlók. Egy-két perczig nézte magát merev tekintettel, mely a galvánizált holttest nézésére emlékeztetett. Aztán erőszakosan lerázta magáról a kellemetlenül őszinte hangulatot.

— Mindegy! Ezt az egy csatát még végig harczolom és nem bánom, akármi lesz is belőlem aztán. Akarom, hogy a megfagyott pezsgő fölolvadjon az én tüzemnél. Isteni ital, gyöngyözö, mámorító: mily gyönyörrel foglak szürcsölni!

Bement a *szellemszobába*, hol mar javában folyt a seance. A kis terem stilszerűen volt diszitve: sötét tapéták, a homályos, gótives ablakokon alig szürödött be a napfény, a csucsos plafondról ugy-

nevezett öröklámpa csüngött alá, melyben vékony villanyos sugár világított, a falak mentén persa szőnyeggel borított kerevetek és a szoba közepén egyetlen kis asztal, melyre nagy kör volt rajzolva. A kör az ábécé betűiből állott, melyek finom emailleből voltak az asztal lapjára illesztve.

Hófehér ruhában ült egy karosszékben a médium, hosszú sötéthaja agrave-val volt feltűzve, egyetlen disze egy sötétpiros rózsabimbó, mely csaknem feketét mutatott a félhomályban. Finom mutatóujja, melyen egy skarabeussal diszitett ó-egyptomi gyűrű csilogott, ezüstforinton pihent és azon csüngött a tekintete is. Nézése olyan különös volt: átszellemült, minden földi gondolat-tól és érzéstől teljesen ment. Olyan volt, mint egy germán papnő, egy druida, ki a runajelekből olvassa a jövőt.

A társaság visszafojtott lélekzettel csoportosult körülötte. A legmélyebb csend uralkodott a terem-ben és mikor Baláth nesztelen léptekkel közeledett, valamennyien összerezzenek, mintha a várva várt asztrálszellem toppant volna közójük. Ezeket a blazirt, skeptikus, hitnélküli embereket babonás félelem fogta el. Meg sem mertek mukkani.

S megszólalt a kísérteties csendben a médium szava. Idegenszerű volt a hangzása, mint mikor álmában beszél az ember.

— Téged szólítalak, láthatatlan szellem, ki

itt időzöl ebben a házban. Tudasd velünk ki-
létedet.

Az ezüstforintos megmozdult. A szép asz-
szony ujja követte és egyszerre csak megállt a *B*.
betűnél.

— Jegyezzék föl, mit mond nekünk a szel-
lem, — parancsolta a médium De egy kis ideig
senki sem mert hozzányulni az arany czeruzatar-
tóhoz, mely az asztal szélén hevert. Végre Albiné
megemberelte magát és az asztal fölé hajolva,
jegyezte a betűket, abban a sorrendben, a mint
a médium azokat lediktálta.

A nagy *B* után következett egy kis *o*, aztán
egy *r*, meg egy *s*, ismét egy *o* és végül egy *d*.
Albiné arcza egészen belesápadt az írásba, keze
reszketett s mikor az utolsó betűt írta, tehetet-
lenül leejtette a czeruzát az asztalra.

Az arany finom csengése keresztül járta a
hallgatóságot és különösen a női része ideges lett.
Hátul pedig megszólalt egy türelmetlen hang:

— Nos, mit mondott?

Senki sem válaszolt. Albiné rémlátó nézéssel
bámult az asztalra és fázva huzta összebb a
könnyü általvetőt vállán. Végre iszonyu megeről-
tetéssel kinyögte:

— Hagyjuk abba, rosszul érzem magamat.

De az ezüstforintos kérlelhetlenül folytatta
körutazását. Odaosont a *P* betűhöz, onnan átsik-

lott a kis á-ra és végül megállot a l-nél. Ott megpihent, mintha jelezni akarná, hogy megadta a választ a kérdésre, mit hozzá intéztek.

— *Borsod Pál*, — mondta ugyanaz a hang, mely az imént türelmetlenkedett, — vajjon ki az? Nem ismerem ezt az asztrál-szellemet.

... Nagyon kevesen ismerték. Alig akadt a háznak egy két régi látogatója, ki tudott volna erről a névről, meg a viselőjéről. Csudálatos egy történet volt az: valamikor, tán tizenöt év előtt nagy szerepet játszott a közéletben, aztán rebesgették róla, hogy örülten beleszeretett egy szép asszonyba, tönkre is ment nagy szerelmében. A vége az volt, hogy a szép asszony férje agyonlőtte párban.

De mi köze e régi históriának a mai seance-hez? Mit okvetetlenkedik ez a rég elfelejtett név? A kíváncsiság megtörte a babonás varázst és a vendégek összesugtak. Jó szerencsére, mert legalább nem vették észre, hogy a háziúr ónszinüre vált arczczal odasietett nejéhez és valamit sugott a fülébe, a mi lehetett kérdés, de lehetett parancs is. Csak a legközelebb állók hallották, a mint a didergő asszony, fogvaczogva válaszolt:

— Éppen ma van halálának évfordulója.

... Az a Borsod Pál nagyon lovagias férfi lehetett életében: még tizenöt évvel halála után is pontosan megjelent a légyotton.

A kinos csendet félbeszakította egy cinikus hang:

— Hölgyeim és uraim — szólott Baláth — a tisztelt asztrálszellem nagyon megzavarta a mulatságot. Engedjék meg, hogy ismét rendes medrébe terelem.

Mintha friss életet öntött volna a lassu vér-folyású erekbe ez a gunyolódó hang. Volt abban valami az utca zajából. Kellemetlen volt, tola-kodó, talán arczátlan is, de volt benne élet! Még a médium is eltolta karosszékét a szellemasztaltól és Baláth felé fordult.

— Ha megengedik, mutatok én is önöknek egyet-mást a negyedik dimenzió szokásaiból — folytatta Baláth, — értek én is annyit hozzá, mint ez az ezüstforint.

— Lássuk, mit tud? — kiáltott nekiélénkülve néhány hang.

Baláth oda állt Mohainé elé és ugyanazon a könnyed módon folytatta:

— A tavasz vége felé Dániában utaztam. Tetszik tudni, ez a hazajáró lelkek igazi hazája. Mióta Hamlet atyja Helsingörben megjelent fiának, mint kvártélycsináló a negyedik dimenzióból, a Belt és a Sund közt fekvő ország sohasem volt hijával a szellemeknek. Megismerkedtem ott egy hipnotizálóval *Hansen* iskolájából — önök tán

még emlékeznek erre a világhírű varázslóra, ki addig kergette a szellemeket, míg éhen halt, — és ő megtanított mesterségére. Ugy beletanultam, hogy bármely pillanatban vizsgát tehetek belőle, föltéve, hogy egy megfelelő médiumom akad.

— S van egy ilyen közöttünk? — kérdezte a háziúr, ki nagyon hálás volt Baláthnak ezért az intermezzóért.

— A legjobb, mely csak képzelhető. Még a külseje is olyan, hogy a szellemek nagyon szívesen társalognak vele.

E merész bók után rámutatott Piroskára, ki még mindig szótlanul ült a karosszékekben.

— Megengedi asszonyom, hogy hipnotizáljam önt? — kérdezte tőle Baláth.

— De nem lesz veszedelmes a kísérlet? — vetette közbe Albi aggodalmas arczczal. — Nem szeretném, ha az én házamban...

— Ne tartson semmitől. Ő nagysága a legjobb egészségnek örvend úgy tudom, hogy a szive is a legteljesebb rendben van, egyebekben pedig kezeskedem, hogy nem lesz semmi baj.

Be sem várva az engedélyadást, a szép özvegy elé tartotta gyűrűjét, melyen nagy gyémánt csillogott és parancsoló hangon így szólt:

— Nézze ezt, koncentrálna minden érzését

és gondolatját ebben a nézésben és aludjon. Akarom, hogy aludjon.

Mint az érzike a napsugárhoz, úgy tapadt Piroska tekintete a gyémánthoz. Egy-két percz és bágyadtabb lett a nézése, a pillái lecsukódtak és beállott a hipnotikus álom.

— Mondja meg, hol van? — kérdezte Baláth.

Halkan, a nélkül, hogy ajkai megmozdultak volna, mintha a hang szellemszárnyakon suhanna, válaszolt a médium:

— Utczákon végig szállok, közel a nagy folyamhoz megyek... most betérek egy házba. Fölfelé visz az utam egy szük lépcsőn... megállok egy ajtó előtt az van ráírva: Festőterem.

Lorándné figyelmes lett. Valami homályos sejtelem azt sugta neki, hogy veszély fenyegeti. Tekintete Baláthéval találkozott és mintha kiolvasta volna belőle, hogy a látomány neki szól. A médium azalatt folytatta:

— Az ajtó tölgyfából van, de az én tekintetem keresztül hatol rajta... Bent a teremben egy férfi áll, vászonzubbony van rajta és a kezében ecsetet tart. Egy fiatal leánnyal beszélget... Ezt a leányt ismerem.

— Az Istenért, Mája — sugta ebben a pillanatban Lorándné a háziasszony fülébe — ves-sél véget ennek a dolognak!

— Mi bajod ?

— Nem mondhatok most semmit... Ez az ember ellenem tör... Ha Piroskát beszélni engeded, veszve vagyok.

— Várj csak, azonnal segítek rajtad.

A médium még mindig beszélt:

— A leány nagyon haragos. Szemrehányást tesz a festőnek... Nem hallom jól, mit beszélnek...

— Akarom, hogy meghallja!

... A következő pillanatban nagy zavarodás támadt a teremben. A vendégek Albiné körül csoportosultak, ki fojtott sikoltással a falnál álló kezevethz tántorgott és ott összeroskadt. Elájult.

A nagy keveredésben, mely erre támadt, Baláth odahajolt az alvó asszonyhoz és kemény, érczes hangon rászólt:

— Ne folytassa... térjen vissza... itt van már ?

— Itt vagyok.

— Hallja azt, a mit mondok ?

— Hallom.

Baláth összeszorította ajkait, tekintetében sötét tűz lángolt, mintha delejes áram támadna onnan, aztán parancsoló hangon mondta:

— Akarom, hogy szeressen! Akarom, hogy mást ne szeressen! Akarom, hogy az enyém legyen!

A médium kinyújtotta jobb kezét, mintha

el akarná lökni magától a feléje tóduló áramot, erőlködött, vergődött, de hasztalan, Baláth megérintette könnyed mozdulattal a homlokát, végigsimította a haján, mire megszűnt a vergődés. Aztán hangosan megszólította :

— Ébredjen !

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VI.

Dénes Imre jó ideje már, hogy pihenteti ecsetjét, pedig a lapokat bejárta a hír, hogy az őszi tárlat *attrakciója* tőle várható. Belekezdett egy oroszlánvadászat festésébe és ebbe a meglehetősen elkoptatott témába annyi új vonást vitt bele, hogy a kik meglátták vázlatát, nagy sikert jósoltak a festménynek. A színhely egy növény-sziget volt a homoktenger közepén; nőstény orosz-lán rátalál megölt kölykére és forgatja, ébresztgeti. A himoroszlán rohanva közeledik a sivatag felől és éppen ugrásra készül a vizmosáson keresztül. Oldalt egy törpe pálmához lapulva áll a vadász, annyira megkapja a királyi vad anyai fájdalma, hogy egészen megfeledkezik a fenyegető veszedelemről és lábhoz eresztett fegyverrel nézi csaknem emberi dühöngését.

A híresztelés is hozzá járult, hogy fokozza az érdeklődést Dénes festménye iránt. A vadász alakját sokan ismerték a jó társaságban: egy fiatal

sportkedvelő mágnást ábrázolt, kiről tudták, hogy szörnyen megcsonkítva került ki egy abesszinai oroszánvadászból. Ez volt a füszer azoknak, kik a gruppirozás művészetét és a többi finom részleteket nem tudták kellően méltányolni. A műértőket ellenben megkapta a csodálatosan szép háttér és a két királyi vad élethű alakja.

Azt is vitatták, honnan szerezte Dénes ezeket az intim részleteket? Abba nem tudott bele nyugodni a pletyka, hogy az egész festmény pusztán csak a fantázia szüleménye volna, és azt regélték, hogy a festő, mint néző jelen volt a vadászaton, nem avatkozott bele a küzdelembe, hanem mialatt a két oroszán a vadászszal elbánt, ő egy biztos helyről elkészítette vázlatát. Erős vita keletkezett arra nézve, hogy jogosult-e a művészi inspirálás e neme, vagy pedig kötelessége lett-e volna Dénesnek minden egyebet abbahagyva, a fiatal mágnást segíteni? A nézetek meglehetősen megoszlottak és különösen a veristák hivatkoztak arra, hogy a művésznek szent kötelessége, ilyen ritkán kínálkozó alkalmat a művészet érdekében kiaknázni.

Dénes csak engedte nagyra nőni ezt a hirt pedig olyan könnyű lett volna megcáfolni. Hanem ő már tudta, hogy a közönséget ilyesmi erősen vonzza és hogy minden nagy sikernél sajátképpen az érdekes mellékkörülmények és az apró legendák

játszák a főszerepet. Különben is elfásult művésze iránt egy idő óta és nem törődött a festményével, mert szive és lelke másfelé volt elfoglalva.

A fantázia és a művészi ambíció megbénulása azon a napon kezdődött nála, mikor rózsaszínű borítékban vette az értesítést, hogy Baláth Iván országgyűlési képviselő eljegyezte özvegy Mohainé Piroskát.

Hogyan történt ez az eljegyzés, mi minden előzte meg: ez izgatta a fantáziáját, de el is tompította egyidejűleg minden egyéb iránt.

A közvéleményt is erősen foglalkoztatta a maestro dell' amore *nyugalomba vonulása*, a mely fait accomplinek beillett, mivel Baláth nagyon komolyan vette a házasságát. A mi leginkább abból a körülményből tűnt ki, hogy megtámadta pörrel az egyezséget, mely Mohainé és első férje örökösei közt létre jött. Baláth keveselte a békülés díját és mint gyakbriati észjárásu ember meg akarta szerezni leendő feliségének az egész örökséget.

A festőt valósággal lesujtotta a váratlan fordulat. El sem tudta képzelni, hogy azok után, a mi közte és Piroška közt történtek, hogyan következhetett olyan hamar az eljegyzés. Szive és hiúsága egyaránt érzékenyen sinylették meg a kudarczot és különösen fájtneki a gondolat, hogy Piroška éppen azé az emberé legyen, kit ő leg-

kevesebbre becsült ezen a világon és a ki üldözte, a nélkül, hogy okát tudta volna adni. Ez az ösztön-szerű ellenszenv valósággal megmérgezte a szerelmén ejtett sebet és alkotó ereje is nagyon kárát vallotta a kinos lelki küzdelemnek.

Lorándnétól már előbb megtudta, hogy minden valószínűség szerint Baláth volt az, ki Margitot fölingerelte ellenük. Az Albi-nyaralóban lejátszódó rejtélyes jelenet, mikor Baláth Piroskát delejes álmában arra akarta kényszeríteni, hogy mondja el, mi történt a festő műtermében, szintén megerősítette ezt a föltevést és Dénes csak várta az alkalmat, hogy felelősségre vonja a szerelem messterét, illetéktelen beavatkozásáért az ő szivbeli ügyeibe.

Ilyen vizás hangulatában kóborolta be a főváros környékét. A Loránd-villába nem mert elnézni, mert tartott tőle, hogy olyan híreket hall, melyek még jobban elkeserítik. Lorándné már néhányszor irt neki, hogy látogasson el hozzájuk, de az atelierbeli jelenet után kerülte a féltékeny asszonyt. Büntársának érezte magát, mivelhogy ráállott arra a komédiára, melyet a fiatal leány félrevezetésére eljátszottak.

A furcsa színjáték teljes megértésére nem jutott el Dénes előbb, míg Lorándné el nem mondta neki levélben, hogy tanuja volt annak, mikor Margit rátalált íróasztalán az itatóspapírra, mely meg-

fordított betürendben lemásolta levele tartalmát. A leány mély kétségbeesése lesujtotta őt, de egyszersmind tudatára jött annak, hogy mily veszedelem fenyegeti asszonyi hirnevét. Ekkor támadt benne a merész eszme, hogy Margit jelenlétében eljátsza Dénessel a komédiát, mely teljes sikerrel járt és nemcsak a Baláth besugását ellensúlyozta, hanem meg is szerezte neki mostoha lánya szeretetét.

— Legyünk óvatosak, — így fejezte be fölvilágosító levelét, — mert Baláth, nem tudom mi okból, gyűlöli önt és nem fog belenyugodni abba, hogy pariroztuk nem épen gentlemanhoz illő tördőfését. Az az ember nagyon veszedelmes, de azért mégis magamra vállalom, hogy a számlát kiegyenlítsem vele. Kerülje őt, ne kezdjen ki vele, mert maguk férfiak nem tudják, hogy a bosszu isteneknek való eledel, de csak akkor, ha hidegen élvezik. Addig is, kedves barátom, szeressük egymást és ne gondoljon sokat a megfagyott pezsgőre.

Ezzel az önző kéréssel elkésett Lorándné, mert Dénes egészen belemerült abba a fájdalmas érzésbe, melyet Mohainé eljegyzési hire benne keltett. El volt tökéelve, hogy szakít Lorándnéval, mivel különben is inkább a hiuságával, mint a szívével volt érdekelve ennél a viszonynál.

A margitszigeti romnál üldögélt a pázsitos

padon és nézte egy csiga állhatatos vergődését, a mint föl akart mászni egy mohlepte kőre, melyre rátüzött a falombon átszűrődő napsugár. Csodálta a kis állatot, hogy oly csekély díjért, minő egy kis verőfény olyan sokaig fáradozik. Pedig ő sem okosabb a csigánál! Mi egyéb volt is Mohainé kedveskedése egy röpke napsugárnál és mégis hetek óta sütkérezik benne.

A rom másik bejárásánál könnyü léptek közeledtek. Dénes, ki nem volt abban a hangulatban, hogy emberekkel találkozzon, sietve akart odább állni, de elkésett szándékával. Pillanat mulva, mielőtt még a bokor mögé osonhatott volna, megjelent a váratlan látogató és Dénes fölismerte Loránd Margitot.

A fiatal lány arca nagyon sápadt volt, szemében valami ábrándos tűz csillogott, mi különös bájt adott arcának. Dénes, bár elhitette magával, hogy a dolog nem érdekeli, úgy érezte, hogy valami ismeretlen varázs közeledik, mi befolyással lesz életére. Nem egy süldő leány állott előtte, hanem a kész nő, kitől nehéz lesz megtagadni a hódolatot.

Margit is megdöbbsent, mikor megpillantotta a festőt. Keresztül nyillalt a szivén az atelierbelli jelenet emléke — de nemcsak az! A hirtelen pírulás, mely szivéből arczába kergette a vért, az örömben találta forrását. Egy vagy két pillanattig

küzdött magával, aztán odalépett a festőhöz és kezét nyújtotta neki.

Dénesnek eszébe jutott, hogy eddig mennyire idegenkedett tőle a fiatal leány: alig fogadta üdvözlését és sohasem engedte, hogy kezét érintse. Még inkább megzavarodott, mikor Margit bocsánatkérő hangon megszólalt:

— Nem volt még alkalmam, hogy megköszönjem önnek jóságát és azt a leczkét, melyet adott. Ha tudná, mily boldoggá tett szigorával!

Az egyszerű szavaknál sokkal többet mondott a reszkető hang és Dénes érezte, hogy szemrehányás mardossa. Ha ez a leány a valót tudná! Soha még jobban nem fájt a festőnek az a nagy társadalmi hazugság, melynek teljes életünkben rabjai vagyunk. Az a konvenczióális bűn, mely követeli tőlünk, hogy lovagiasságból erényt csináljunk a hazugságból? Pedig a hazugság bármely szép álarczot ölt is magára, soha sem lehet erény. Az igaz ember megérzi ezt és ha kényyszerűségből hódol is a társadalmi szokásnak, a vétek fullánkja erősen sebzi meg a szivét. Szeretett volna leborulni a leány előtt, hogy azt mondja neki:

— Nem vagyok érdemes arra, hogy tiszta kezét az enyémben pihentesse! Megérdemelném, hogy egész megvetésével sujtson, mert nagyon bűnös vagyok.

De csak engedte, hogy a leány szorongassa kezét és néma főhajtással üdvözölte csupán, mikor Margit hirtelen eleresztette kezét és valami közeledő ujjab zajorra, mint a megriadt őzike a bokrok mögé szökött. Még egyszer megállott, mielőtt a lomb sűrűje eltakarta volna alakját és visszafelé intett. Dénesnek úgy tetszett, mintha a leány ösztönszerűen ajkára akarta volna emelni a bucsura intő kezét, de megriadt a saját vakmerőségétől és a szerelmes kézmozdulat abba maradt.

A festő nem ért rá a fölött töprengni, hogy jól látott-e, mert a rom bejáratánál feltűnt egy karcsu női alak és vizsgálódva nézett körül.

— Ah, ön az, Dénes ur? — kérdezte Mohainé — mondja csak, nem látta Loránd Margitot? Az imént még velem volt, de aztán nyomát vesztettem.

Dénesnek szívébe tolult minden csöpp vére, ez a másik látomány az iménti után, egészen elvette eszét. Miféle furcsa véletlen hozza elébe egymásután a két nőt, ki annyira foglalkoztatja? Csak állott és nézett, de szólni nem tudott.

Piroskának feltűnt Dénes zavara és most ő is elpirult. A rom bejárata felé fordult, mintha távozni akarna, de közben hebegte:

— Bocsánat... én Margitot keresem és nem volt sejtelmem, hogy... valami találkozást megzavarok.

Ez az apró gyanusítás visszaadta a festőnek lélekjelenetét. Tiltakozó mozdulatot tett a jobbjaival, de csak annyit mondott:

— Egészen egyedül voltam.

— Pedig nekem úgy tetszett, mintha női alakot láttam volna errefelé tartani...

— Tévedett! — válaszolt száraz hangon Dénes. aztán gyors elhatározással, hogy más irányt adjon a beszélgetésnek, hozzátette: — Engedje meg, hogy gratuláljak önnek.

— Mihez?

— Mihez? Hát az eljegyzéséhez!

— Vagy úgy? — Dénesnek úgy tetszett, mintha Mohainét kellemetlenül érintené ez a fordulat. — Tudja, a dolog nem olyan sietős, de még nem is olyan bizonyos.

— Hogyan?

— Magam sem tudom, hogyan történt, — mondta gyorsan a fiatal özvegy, — sőt néha... sokszor inkább: úgy tetszik, mintha nem is történt volna meg, vagyis mintha más valaki volna az egyik főszereplő ebben a komédiában, nem pedig én.

— Nem értem! Igazán nem értem!

— Megmagyarázom hát önnek, mert tudom, hogy jó barátom és mint olyannak van egy kis joga hozzá, hogy megértsen. Ugy történt a dolog, hogy Baláth ur egy este ezen a helyen találkozott

velem... Furcsa, hogy éppen ott ült, a hol most ön ül... Valakire gondoltam. Azon járt az eszem, mit néhány héttel előbb az a valaki mondott nekem, mikor... együtt jöttünk le a Svábhegyről és kérdeztem magamba: miért nem ismételte azóta? Ekkor történt, hogy Baláth szerelmet vallott és megkérte kezemet. Még jól emlékszem, hogy rosszul esett tolakodása, de isten a tanum, hogy nem mertem, nem tudtam neki azt megmondani. Ő pedig beleegyezésnek vette hallgatásomat és azóta jogot formál én reám.

Pusztá kaczérkodás volt ez a beszéd vagy annál több, Dénes nem tudott vele tisztába jönni. De fölülkerekedett benne a harag és nyers hangon fölkiáltott:

— S azzal a vágygyal szivében, azzal az emlékkal lelkében el tudta fogadni Baláth Iván udvarlását?

Mohainé megijedt a rideg hangtól és mint a büntetéstől tartó gyermek, csaknem szepegeve mentette magát:

— Én nem tudom... mi van velem. Félek Baláth urtól. Mikor távol van tőlem, úgy érzem, hogy küzd valami bennem ellene. Mintha egy hang azt sugná: ez az ember ellenséged.

— S mikor közelében van?

— Mintha megbénulna az összes akaraterőm, nem tudok ellenkezni vele, azt teszem, a mit ő

követel. Mert ő követel és valósággal zsarnokoskodik fölöttem.

— Ez azért van, mert ön is szereti, — mondta tompa hangon Dénes.

Mohainé hevesen rázta fejét.

— Nem, nem, — mondta, — a dolog más-ként van. Biztosan tudom, hogy nem szeretem. Egészen bizonyos vagyok ebben.

— De hát akkor mi kényszerítheti, hogy a menyasszonya legyen?

A fiatal nő fölsóhajtott:

— Ha én azt tudnám! Sokat adnék érte, ha tisztába jöhetnék saját magammai... De tudja mit — tette hozzá lopva pillantással — ön segíthetne a rejtély megoldásában.

— Én?! — kiáltott a festő — de hogyan? s mily czimen?

— A jogczimet megadom én önnek, mint jó barátomnak. A módját pedig keressük együtt... Azt hiszem, hogy meg vagyok babonázva, mert egy idő óta sok olyan történik velem, a minek nincs más magyarázata. Megteszem azt, a mit nem akarok tenni és nem tudom megcselekedni azt, a mire egész szívvvel és lélekkel vágyódom. Valami idegen elem van bennem, egy második lélek, a mit úgy csempésztek belém: tán álmomban? S én irtózom ettől a másik lélektől, de nem szabadulhatok tőle.

Dénes gunyosan mosolygott :

— Asszonyom, önnek nagyon megtetszhetett Trilby komédiája, hogy olyan hiven eljátsza nekem.

Mohainé kerekre nyitott szemekkel bámult Dénesre, aztán lassan, minden szót hangsúlyozva mondta :

— Trilby? . . . Lássá ez már valami! . . . Igaza lehet csakugyan. . . Hisz ez a dolog azóta kezdődött, hogy. . . Köszönöm az utbaigazítást.

Haragos láng czikkázott tekintetében, a mint maga elé nézett, de aztán lecsillapult és a szép arcz ismét mosolyra derült. Csakhogy ez a mosoly kegyetlen volt és Dénes megfázott tőle.

— Lássuk csak Baláth uram, — gondolkozott hangosan a szép asszony — ön tehát *sven-gálizott* velem? Majd megmutatom magának, hogy én is értek a hipnotizáláshoz. . .

VII.

Baláth Iván csudálkozva nézte a levelet, melyet épp most hozott számára a posta. A menyasszonya írta :

Kedves barátom! — ez volt az iriszillatu levélke tartalma. — Nagyon szeretnék még ma találkozni önnel. Délután kettő és három között biztosan elvárom. Egy kis meglepetést tartogatok számára.

Mohai Piroska.

A maestro dell' amore háromszor is elolvasta a finoman megrajzolt sorokat. Mohainé írása olyan volt, mintha minden egyes betűjét megpingálták volna. De ezuttal talált valamit a betűkben, a mi kellemetlenül érintette: hiányzott belőlük a megszokott lágyság. Minden egyes írásjel kőkeményre és hegyesre volt kiczirkalmazva, mintha nem is tollal, hanem vésővel készült volna.

Baláth lelkében nem volt már semmi hit és rajongás, rég kiküszöbölte onnan a rideg önzés

és az élettapasztalás. De annál jobban megtelt mindenféle babonával, különösen ha egy kis tudományos szint adhatott neki. A *grafológia* is azok közé tartozott és szentül meg volt győződve, hogy minden ember jellemét ki lehet ismerni az írásából.

Nagyon lenézte azokat, kik az asztrál szellemeket hajszolták és minden médiumban többé vagy kevésbé ügyes csalót látott. Pompásan értett az ezermesterkedéshez és a forintot, mely Albiék seance-án olyan csudálatos dolgokat mondott el, ő dirigálta. A minék azonban a csudálatos világában egy kis reális alapja volt, abban vakon bízott.

Rögtön tisztában volt tehát azzal, hogy menyasszonyával nagy változás történt. Valami idegen és nagyon hatalmas befolyás férközött köztük. Egészen más lélek nyilvánul ebben a levélben: sokkal szilárdabb és hajthatatlanabb.

Vajjon mi okozhatta ezt a változást?

A kitűzött időben pontosan megjelent Mohainé lakásán. Azzal a kellemetlen érzéssel ment oda, hogy jelenet készül ellene, melyből aligha ő fog kikerülni mint győztes. Összeszedte tehát minden életrealitását, hogy a kudarcz ne legyen ránézve tulságosan megszégyenítő.

Mohainé szívélyesen fogadta, csaknem tünető nyájassággal s ettől még inkább megszeppent

Baláth. Jobban szerette volna, ha ellenséges indultal találkozik, pedig úgy tetszett mindjárt, a mint belépett, hogy Piroska kaczerkodik vele. A toalettje is olyan volt, mintha hóditó hadjáratra készülne: a legkisebb részletig ki volt számitva és ellenállhatlanul csábitó.

Hintaszékben ült s ringatta magát. A hullámzó mozgás miatt minden pillanatban más világításba jutott az arcza és lehetetlen volt abban olvasni. Tengerszin selyempongyola volt rajta, mely nyakig takarta el fölséges alakját, de apró lábait, melyek török félczipőkbe voltak bujtatva, látni lehetett és a bő csipkeujjasokat úgy tűzte föl, hogy szabadon engedték márványkemény, telt karjait.

Hosszu, sűrű haja nem volt görög dival szerint föltüzve, mint rendesen, hanem szabadon omlott vállaira. S a haj aczélcsillogása elvette Baláth látását, a szeme káprázott és a lélekzete akadozott. Egy modern Delila tette próbára és mikor a Watteau festésü legyezőt mozgatta, a szerelem mestere érezte, hogy ő ezuttal csak kezdő, csak tanitvány, a ki azonfelül rosszul is tudja a leczkáját. Valami ismeretlen volt a levegőben, mitől félt, de a mi után egyuttal vágyódott.

Reszketve csókolta meg a feléje nyujtott kezét. Jól érezte, hogy az vonaglik az övében, mintha csupa ellenszenv lüktetne a finom erekben.

De ő már nem tudta kiszámítani a vérkeringés esélyeit, mert mindenütt rózsaszínt látott. Tán a saját vére, mely rohamosan tódult agya felé, onnan pedig a látóidegeiben, okozta ezt az optikai csalódást?

Mohainé úgy tett, mintha észre se venné Baláth különös zavarát. Egykedvű maradt és engedte, hogy a kezét szorongassa. De mikor újból és újból megcsókolta, hirtelen elkapta és a ruhája fodrai közé csusztatta, mintha le akarná dörzsölni a szerelmes érintés nyomát.

De közben elragadó mosolylyal és lágyan behizelgő hangon így szólt hozzá:

— Nagyon vágyódtam ma önt látni . . . Az éjjel különös álmom volt. Szeretném, ha ön megmagyarázná nekem a jelentőségét.

Baláth mosolyogni próbált.

— Azt akarja, hogy udvari asztronómusa legyek? — mondta enyelgő hangon. — De akkor engedje meg, hogy jó mélyen bele nézzek az én csillagaimba.

— Azok nem fognak ma semmit sem elárulni . . . Megtiltottam nekik, hogy beszélések legyenek, mielőtt meg nem tudom az álmom jelentőségét. Azt álmodtam, hogy kis kolibri madár voltam és boldogan repkedtem a sok illatos virág között. Egy sem vonzott különösen, inkább valamennyi.

— Ez nem nagyon hizelgő az ön vőlegényére! — vetette közbe fanyar hangon Baláth.

— Várjon csak sorára... A kolibri madár egy kicsit önző és nem könnyen szánja el magát arra, hogy egész életét lekösse egyetlen virágnak. Hisz olyan szép és illatos a többi is! Egyszerre csak meglát egyet a sok közül, mely szin pompában fölülmulja a többit. Előbb kíváncsiságból közeledik hozzá, aztán megkapja a varázsa, nem tud távozni tőle és könyörög neki: tárd föl a kelyhedet, hadd temessem el magam oda. Ha élet, ha halál az, mi reám vár, nekem mindegy, mert szeretlek.

Forró láng csapott a férfi felé a nő tekintetéből. Olyan emésztő láng, minőt még soha sem érzett. Mámoros hangon, ezuttal igazi szenvedélyvel suttozta vissza:

— S a virág azt mondta erre: jer hát csókolj meg, légy az enyém, mert én is imádlak és nem kívánok egyebet, mint azt, hogy legyünk boldogok.

Piroska föl kaczagott.

— De nem! Az én virágom nem azt mondta. Sokkal rátartóbb volt, semhogy így megalázza volna hiuságát. Azt kívánta, hogy a kis madár egészen megalázkodjon előtte. Büszkélkedni akart legujabb hódításával, nem pedig boldogítani.

— Jaj de ostoba volt az a virág! Ne beszéljünk többet róla.

— De csak beszéljünk, mert anélkül . . . sohse tudom meg, mit jelent az álmom. . . Hát a kis madár csak alázatos volt, azt hitte, mégis meghódítja szerelmével a virágot. S ime, mi történt? Csakugyan megnyilt a kelyhe, csakugyan hajlott feléje.

— Lássá, ezt előre mondhattam volna. Még sem olyan ostoba az a virág.

— Nem ostoba, hanem gonosz és szivtelen! — folytatta Piroska és mintha a hangja hirtelen megváltozott volna. Majdnem fenyegető volt. — A mint a kis madár ujongva sietett oda, hol azt hitte, hogy a szerelem forrására talál, melyet olyan régen, olyan epedve keresett, egy mérges kigyót pillantott meg. Ez volt elrejtve a virág kelyhében, ez meresztette most gonosz varázsszal telt két szemét a szegény áldozatra.

— Különös egy álom! — dűnnyögött Baláth és érezte, hogy hirtelen támadó szárazság fojtogatja a torkát.

— Nemde? . . . Mondják, némely kigyófajnak megvan az a varázsa, hogy meg tud verni a tekintetével és a szegény madárka nem bír ellenállni. Bár érzi a veszét, mindinkább közelebb jön és egyszerre csak egyenesen belefut a kigyó torkába. Így történt velem is — már mint az álmomban.

Baláth mégegyszer megkísérlette, hogy tréfáratelje a beszélgetést:

— De mikor felébredt, remélem, hogy nagyot nevetett az álmán?

— Nem mondhatnám. Ugy tetszett, mintha az álom csak folytatása lett volna a valóságnak. Eszembe jutott sok apró körülmény: nevezetesen pedig egy delejes seance, melyen olyan csodálatosan furcsa dolgok történtek.

Baláth irtózatosan elsápadt.

— Csak nem gondolja talán... — hebegte — Piroska, az égre kérem, hogy is tehet föl rólam ilyesmit?

— Hát elmondtam már, mit gondolok? . . . S ön mégis kitalálta. Különös!

A maestro dell' amore elégette maga mögött a hidat. Láta, hogy a visszavonulás utja el van zárva és hogy már csak a nagy roham segít. Kiegyenesedett, a világfájdalom kifejezését öltötte arczára és olvadó hangon rebegte.

— Igaza van: bűnös vagyok... Nem tagadom... Megtettem azt, hogy szuggerálni akartam önnek szerelmemet . . . De nem hiúságból, nem önző számításból, hanem mert szeretem... Örültem szeretem, rabja vagyok — én, a ki eddig csak uralkodni tudtam a szerelemben.

A legszebb szónoki mesterművet is de sokszor tönkre tette már egy női lábacska, a mely hirtelen asszonyos kíváncsisággal kandikál elő a csipkék közül. Piroska lába is megcselekedte azt:

előbujt a pongyola széle alól és mintha látni akarná ezt a nagy darab embert, ki olyan zagyván beszél, mintha ki akarná próbálni rajta hatalmát, ott tánczolt a káprázó tekintete előtt.

Baláth egészen elvesztette eszét, leborult és csókolta a lábacsját, miközben hozzá intézte forró vallomását:

— Szeretlek... őrjögök érted... elvesztem az eszemet, ha nem leszel az enyém!

— Keljen föl! — parancsolta száraz hangon a fiatal nő.

Baláth megdöbbenve nézett föl hozzá. Piroska vonásaiban kérlelhetetlen szigor tükrözött.

— Maga semmi ember! — folytatta a gyűlölet hirtelen kitörésével Mohainé, — hát azt hitte, hogy elég, ha erővel belopja magát a lelkembe? Micsoda férfi ön, hogy ilyesmire tudott vetemedni? Az utszéli rablóban is több a lovagiasság, mint önben! Az nem cselekedte volna meg, hogy álomban meglopja lelkemet. S ön még elég gaz volt, hogy előbb álomport kevert abba az italba, melytől az én szívem üdülést remélt.

— Az égre kérem, hallgasson meg! — könyörgött Baláth.

— Beszélhet már nekem! Nem hiszek egyetlen szavának sem. Meg vagyok védve a varázsa ellen, szerelem dicső mestere!

— Igazán? — Baláth fölállott és nyugodtan

foglalt helyet a szemközt álló karosszékben. Egészen lehütötte a megvetés, mely Piroska tekintetéből feléje csapott. — Hát így vagyunk? Ön tehát erős? Lássuk csak, honnan meritette ezt az erőt?... Ön szerelmes valakibe, asszonyom.

— Az nem igaz! — kiáltott hirtelen támadó ijedtséggel Mohainé.

— Sohse tagadja. Hisz azt is tudom már, ki a boldog halandó. Nem más, mint...

— Megtiltom önnek, hogy a nevét ajkára vegye!

— Könnyü azt megtiltani, csak legyen, ki engedelmeskedik... Hisz eltűrtem volna haragját, ha a szivéből fakad... De csak az esze sugalta. Ön szabadulni akar tőlem, hogy Dénes Imrének egyengesse az utat. Azt hiszi, hogy olyan könnyű lesz?

Fölállott és odalépett Mohainé elé, mereven a szemébe nézett és lassu, suttogó hangon azt mondta:

— Meséért mesét! Jártam én már így egyszer. Nem akarták elismerni hatalmam, föllázadtak ellenem. Egy rózsás arcú tacsó közém állott és ama nő közé, kit megtiszteltem szerelmemmel. S tudja mi történt? Egészen véletlenül összekocczantunk... Azt hiszem afölött, hogy ki volt nagyobb hadvezér: Napoleon-e vagy Hannibál? Nagyon erősen érveltünk, tán az egyiknek a keze,

tévedésből, meg is érintette a másíknak arczát... Az ő keze volt s az én arczom... S tudja, hogy mi történt? Harmadnapra egy gyászba borult anya zokogva kísérte egyetlen fia koporsóját és átkozta azt az asszonyt, ki miatt az ő fiának olyan ifjan kellett meghalni... Mondhatom csinos egy tragédia volt.

Mohainé ugy érezte, hogy minden csöpp vére megfagy. Ez a durva fenyegetés megbénította. Szólni sem tudott, csak könyörögve tette össze a két kezét. Egészen asszony volt ebben a pillanatban: félénk és hívő. Azt hitte, hogy meglágyíthatja ennek az embernek a szívet, mikor pedig *más* férfiról volt szó.

A sors megóvta ettől a megalázó csalódástól. A boudoir ajtaján kopogtak és a cseléd behozott egy levelet. Miután átnyújtotta urnőjének, ismét távozott.

Ezer halálos és förtelmes kinnal teljes érzés járta keresztül Piroska szívet, miután elolvasta a sorokat. Érezte a tövisek szurását, a golgothai hegyes kövek belefuródtak testébe, véresre horzolták lelkét és nyomorékká tettek szívében minden érzést. Fulladozott, levegő után kapkodott, de csak egyetlen pillanatig. Aztán mosolyt erőszakolt arczára és odanyújtotta a levelet Baláthnak:

— Olvassa el és lássa, hogy mennyire igaztalan volt föltevésében.

A levélben csupán ennyi állott:

— Asszonyom! Tegnap találkozásunk után megkértem Loránd Margit kisasszony kezét. E pillanatban már boldog vőlegény vagyok. Ön, ki szintén a boldog szerelemnek él, bizonyára szerencsét kíván nekem. Igaz hive

Dénes Imre.

Baláth homlokához szoritotta két kezét, miután elolvasta a sorokat.

— Mit mondott ön tegnap Dénesnek? — kérdezte szelid hangon.

— Azt, hogy Margit szerelmes belé. Hogy föltárta előttem szive titkát.

— Semmi egyebet?

— Nem volt az elég?

— Miért játszott hát velem!

Piroska kaczagott.

— Meg akartam büntetni, hogy olyan furcsa módon hódította meg a szívemet, holott az ugysis az öné lett volna.

Baláth lehajolt menyasszonyához és forró szenvedélylyel csókolta meg kezét.

— Hiszek önnek, — rebegete, — s mondhatom, hogy még soha sem voltam olyan boldog, mint ebben a hitben.

. . . Ha látta volna azt a sötét, kárhozatra

valló tekintetet, melylyel őt Mohainé nézte... Ha olvashatott volna a lelkében! Az a gondolat vergődött ott:

— Eljön még az idő, mikor te is átérezed a kint, mely most az én lelkemet marczangolja . . .

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VIII.

Szerencsétlen gondolat volt Mohainétól, hogy kaczerkodott Dénes Imrével. Mert ez az ember nem értett a szerelem enyelgő játékához és komolyan vette szive minden érzését. Akadnak még a mai korban is ilyen őslények, kiknek a szerelem virágos nyelve arabusul van.

Piroska mulasztása abban állott, hogy nem világosította föl a festőt tévedéséről, hanem meghagyta abban a hitben, hogy Baláthot szereti. Igazi asszony volt abban is, hogy örömét találta Dénes szenvedésében, mert hisz ő miatta szenvedett. Azonfölül pedig olyan magasra állította a festőt szívének oltárán, hogy nem engedett közelébe jutni *alsóbbrendü* lényt. Mindaddig a míg Baláthnak volt valami követelni valója rajta, nem akarta, hogy Dénes követelje jogát. Előbb leszámol azzal a tolvajjal, visszaszerzi, a mit elharácsolt tőle, aztán odateszi szerelmének minden kincsét az igazi bálvány oltárára.

Csakhogy nem számolt Dénes nehézkes fölfogásaival szerelmi dolgokban! A mint Piroska magára hagyta a margitszigeti rom mellett, a festőből kitört a féktelen indulat, mely rombolni szeretett volna és pusztítani, hogy valamiképp enyhítsen a kinján. Azt hitte, mindennek vége és Mohainé már arra sem méltatja, hogy folytassa vele az eddigi komédiát.

Dénes csak most érezte igazán, hogy mennyire imádta Piroskát. Fájdalma nagysága után ítélte meg érzése mélységét. Csakhamar fölülkerekedett benne a megtorlás gondolatja is. Minden áron meg akarta szerezni magának az elégtételt, hogy hiúságában sujtsa Mohainét s erre csak egy módot látott: ha ő is be tudná bizonyítani, mennyire nem törődik vele.

Mialatt így vergődött, hirtelen eszébe jutott Loránd Margit. Semmi kétség, az a leány szerelmes belé. Kimutatta oly módon, hogy nem is szerénység már, hanem együgyűség, ha még kételkedik érzésében. Szép leány, fiatal és gazdag, minden tekintetben egyenértékű Mohainéval: nem kell tehát egyéb, mint, hogy kijátsza tromfnak a szép özvegy ellenében.

A mint gyökeret vert ez a gondolat szívében, megfeledkezett minden egyébről és örült vágy fogta el, hogy olyan helyzetet teremtsen, mely elzárja a visszavonulás útját. Ugy a mint volt, a Svábhegyre sietett és valóságos megkönnyebbülést

érezte, mikor a kert rácsozatán keresztül megpillantotta Margitot, ki egyedül sétált a lombos fasorban.

A fiatal leány alig egy negyedóra előtt érkezett haza. A boldogság szárnyakat kölcsönöz és Margit nagyon boldognak érezte magát. Mióta Dénestől bocsánatot kért, valósággal megkönnyebbült a szive — mert az igazi nőnek, ha szerelmes, az önmegalázkodás is nagy gyönyör.

Eleinte nem vette észre Dénest, ki a rácsozaton keresztül leste minden mozdulatát. Szive még mindig tele volt a margitszigeti rom mellett történt véletlen találkozással. Áldotta sorsát, hogy odavezette és buzgón, szerelmes hévvel imádkozott magában, hogy jó nemtője szerencsés befejezésre vigye azt, mit olyan szépen megkezdett.

Egyszerre csak egy száraz faág zörrent meg mögötte. Odanézett és valósággal maga előtt látta azt, kiről az imént álmodott.

Ki tudná rossz néven venni tőle, hogy az álmkép folytatásának nézte és mivel álmában merészebb az ember, meg is szólította. Azt mondta neki :

— Eljöttél hát, itt vagy, én vártalak. Így kellett annak lenni, mert hisz, olyan régen várlak. Gyermekkorom óta, mikor dajkám mesélt a hős lovagról, ki megöli a gonosz sárkányt, serdülő lánykorom óta, mikor képzeletem elémbre hozta az igazi férfit, kihez ugy fogok hozzátapadni

egész lényemmel, mint a gyöngerepkény a hatalmas tölgyfához s azóta, hogy szívemben először föltámadt a gyötrelmes, de mégis olyan édesen boldogító szerelem. Mindig téged vártalak.

Kaczagott. Ugy csengett a nevetése, mintha a kristálykelyhet megütik ezüst kanállal — de még ennél is szebben! Szerelmes leánysziv muzsikája volt abban az üde lányos nevetésben.

— S tudod-e, hogy haragudtam rád? Mert nem akartál észrevenni, mert azt hallottam rólad... Ó bocsáss meg, hogy úgy birtalak gyanusítani! Olyan kínos volt az nekem, hogy csaknem belehaltam. S föltárult előttem a mennyország egész üdvössége, mikor meggyőztél róla, hogy rágalmaztak. Istenem, de boldog is vagyok azóta!

Dénes elkábulva hallgatta a szerelmes vallomást. Mint mikor valakit elepeszt a szomjuság és lázban égve keres egy csepp vizet, akár a szikla mélyedésében, akár a országot szélén összegyűlt esővíz is legyen az: egyszerre pedig rátalál egy üde, virágoktól benőtt forrásra, mely olyan tiszta, hogy egészen a fenekéig lehet látni. Nem tudott egyébire gondolni, csak hogy a szomjuságát csillapítsa, hogy a szívében tomboló láznak kínálja azt az isteni gyógyszert.

Halkan, csaknem nyögve kérdezte a leánytól:

— Ön tudja, miért jöttem ide?

Ismét elkaczagta magát Margit, hisz olyan

pajkos jókedve támadt, mint gyermekkorában, mikor az égszinü pillangót ott látta már pillangófogó hálójában. Nem fogja megérinteni, nehogy lekopjon róla a zománcz, csak a szeme gyönyörködik benne.

— Olyan nehéz volna azt kitalálni? — mondta enyelegve. — Lássuk csak? hiába végeztem volna a felsőbb leányiskolát? Vagy elfelejtettem már a delejek vonzódásáról szóló törvényt?

Komoly, tudákos ránczokba szedte hófehér sima homlokát, kisujját halántékára tette és mélyen ellátszott gondolkozni. Enni való kedves volt ezzel az erőltetett komolysággal arczán.

— Azt hiszem — folytatta bájos pedanteriával — ön azért jött utánam, hogy előadást tartson nekem a felsőbb mateziszból. . . Vagy tévedtem volna? Egyéb vonzotta önt ide?

Hirtelen ellágyult, a két szeme könnyekkel telt meg, ellenállhatatlan erővel fakadt fel szivéből a zokogás és miközben megragadta Dénes karját, mély odaadással hebegte:

— Olyan boldog vagyok, hogy legjobb volna tán meghalni most, ebben a pillanatban!

Dénes Imrét egészen magával sodorta ez a szüzi tisztaságu szerelem. A lelkéből elpárologtak a sötét gondolatok és csak arra tudott föleszmélni, hogy a megmérhetetlen kincs teljesen az övé. Bocsássa meg neki az isten multjának minden

bünét, szerelem után epedő szívének minden tévedését, de ő már nem tudja elképzelni, hogy a földi szenvedélynek van salakja is. Nem jutott eszébe a megtorlás, minden utóngondolat nélkül ölelte magához a remegő fiatal leányt és sugta a fülébe halkan, szerelmesen :

— Én édes kis menyasszonyom !

. . . János ur a verandán ült és a félhivatalos ujság vezércikkét olvasta — mert egy idő óta abból merítette politikai bölcsességét — mikor karonfogva látta közeledni az ifju párt. A lapot kiejtette kezéből, a szemüvegét föltolta homlokára, hogy jobban lásson.

— Mit jelentsen ez ? — kérdezte a kérlelhetetlen apai szigor hangján.

Margit lehajolt és elkapta a kezét, mely épp a földön heverő ujság után nyult. Megcsókolta kétszer vagy tán háromszor is és megint csak előállott azzal a bizonyos mondással, melyben egy fiatal leányszív összes életfilozófiája kifejezésre jut.

— Olyan boldog vagyok, olyan nagyon boldog !

János ur ebben a pillanatban arra a tudatra jutott, hogy az apai tekintély nem ér egy fabatkát sem. Hol is van most, mikor legnagyobb szükség volna rá? Ugy hozná magával a tradíció, hogy ő leányának fülébe menydörögje : — Eredj a szo-

bádba, majd veled később beszélek! — A helyet pedig ölelgette, csókolta és a fülébe sugta:

— Édes kis lányom.

Erre aztán Dénes Imre is bátorságra kapott, közelebb jött, megfogta a másik kezét és szintén meg akarta csókolni. De vele szemben már inkább résen volt János ur: nem engedte megcsókolni a kezét, hanem családapai méltósággal megdorgálta a festőt.

— Hallja, ez nem volt szép magától! Ez annyi mintha visszaélt volna a bizalommal! Ezért számolni fogunk!

Margit azonban odaszoritotta János ur arczához a saját kipiruló arczát és könyörgött:

— Ne haragudjál rá atyus, hisz nem ő a hibás! én vallottam neki szerelmet.

— Még ez is! — szörnyüködött János ur, aztán fájdalmas iróniával hozzátette: — hát a kezét nem kérnéd meg tőlem?

— Loránd ur, — szólott erre Dénes Imre — azt mondom önnek, ne legyen kegyetlen a kis lányához, mert ő valósággal egy az égből alászállt angyal.

— Nekem mondja ezt? — gunyolódott a zord apa. — Azt hiszi talán magára vártam, hogy ezt megtudjam... De beszéljünk önről, uracskám. Mit akar ezzel a bókolással? Mit vár és mit remél?

— Hogy mit akarok? Meg akarom kérni Margitka kezét! Hogy mit várok? Azt várom, hogy ön odaigéri nekem! Hogy mit remélek? Azt remélem, hogy ránk adja apai áldását.

— Csak ennyi az egész? Nem is olyan sok! A maga helyén be sem érném ilyen csekélységgel! Hisz látja, hogy adakozó kedvemben vagyok. Nem tartanók még ma meg az esküvőt is?

— Azt nem, de a kézfogót!

Erre a vakmerő kijelentésre János urnak elállott a lélekzete és kereste emlékezetében a fiatalabb éveiben olvasott regényekből azt a lesujtó szentenciát, melylyel a nemesi rendhez tartozók megszokták alázni a jobbágyokat, ha nagyon is magasra emelik tekintetüket.

De vagy elfelejtette a regények utbaigazítását, vagy pedig megzavarta Margit könyörgő tekintete, mert nem tudott egyebet mint sopánkodni:

— Ezért fáradtam hát tizenkilencz esztendő óta, hogy elfeledtessem a világgal, hol kezdtem a pályafutásomat? Hogy egyszerre csak előálljon egy ember és eszembe juttassa mind azt, a mit elakartam felejteni.

Dénest meghatotta az öreg ember fájdalma. Hiu, önző fájdalom volt az, de megnemesítette mégis, hogy az atyai szeretet közvetlen szomszédságában fakadt. Meg akarta vigasztalni és így szólt hozzá:

— Loránd ur, én nem kívánom öntől ingyen ezt az áldozatot. Olyan boldoggá fogom tenni Margitot, hogy ön sem bánja meg soha jószágát.

János ur tán még egyéb ígéretet is várt, de a festő ajka néma maradt. Hanem Margit beszélt helyette. Ismét oda hajolt atyjához és simogatta arczát, csókolta homlokát, míg Loránd sóhajtozva bár, de lemondott arról a szigorú föltételről, melyet már megkomponált magában. Jobb kezét oda nyújtotta Dénesnek és lassan, mintegy benső kényszernek engedve, a szívéhez vonta a festőt.

Még ki sem bontakozhatott teljesen az ölelésből, mikor hirtelen kinyílt a verandára nyíló ajtó és Lorándné közéjük lépett. Óriás bámulat tükrözött vonásain, mikor meglátta a különös csoportozatot, de aztán Margitra esett tekintete és mindent megértett.

Nagyon elsápadt, egész alakja reszketett, valami vad indulat rázta meg. De mielőtt szavakkal tolmácsolhatta volna, Margit hozzá sietett és a keblére temette égő arczát. Halkan megszeppenve mondta :

— Ugy-e, azért haragszol most, hogy nem neked szoltam előbb?!

Ugy állottak ott, mint az atelierbeli jelenetnél. Dénesnek azonnal eszébe jutott ez és lesütötte tekintetét, nem mert fölnézni az asszonyra. Várta,

hogyan lesújtja féktelen indulatában, hogy kikérgeti innen.

De nem úgy történt. Lorándné tekintete csak egy perczig csüngött rajta, aztán Margitot kereste föl. S lassan megváltozott nézése, szelidebb lett, anyai érzés vegyült bele. Megsimogatta a leány fejét, aztán fenyegető mozdulattal fölemelte öklét és haragos fájdalommal odaszólt Dénesnek:

— Tegye őt boldoggá, mert különben... az Isten legyen irgalmas önhöz!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

IX.

— Egy napon fogjuk megtartani az esküvőt ha ugyan a vőlegényednek nincs az ellen kifogása.

— Szeretném tudni, mi kifogása lehetne, — kaczagott Margit, — hisz csak megtiszteltetés ránk nézve, ha ilyen uri társaságban megyünk az oltár elé.

Mohainé különös módon mosolygott.

— Az a kérdés, vőlegényed osztja-e a nézetet. Nekem úgy tetszik, mintha ellenséges indulattal volna irántam. Nem vetted észre, hogy valahányszor eljövök hozzátok, mindig ürügyet talál, hogy rögtön elmehessen.

— Ugyan, hogy is mondhatsz ilyesmit? — méltatlankodott Margit, — Imre sokkal jobb izlésű ember, semhogy föl lehetne tenni róla ilyesmit.

— A jó izlését sohase vontam kétségbe, — válaszolt Mohainé, miközben pajkos kedvteléssel végignézett a piruló kis menyasszonyon. — De vannak az életben, ellenszenvek, melyeknek oka

olyan rejtélyes, hogy még az sem tudja, kinek lelkében támad.

— S te azt hiszed, hogy Dénes ilyen ellen-szenvet érez veled szemben?

— Meg vagyok róla győződve.

— Nos hát, ezzel a kérdéssel csakhamar tisztába fogunk jönni, — mondta Margit és föl-állott. Egyenesen a veranda felé tartott.

— Hová mégy? — kérdezte Mohainé.

— Meggyóntatom Imrét. Tudni akarom, mi az oka, hogy nem barátkoztok.

Mohainé nagyon megijedt.

— Az égre kérlek, Margit, mit gondolsz? Csak nem leszel olyan indiszkrét?

— Már én az leszek! — válaszolt a fiatal leány és kikiáltott a verandára: — Imre, jőjjön csak ide!

— De gondold meg!

— Nincs azon semmi meggondolni való. Imre az én vőlegényem és nem engedhetem, hogy a rut gyanu rajta tapadjon.

A veranda benyilójában megjelent Dénes alakja. A mint megpillantotta Mohainét, meghökkent és megállott.

— Jőjjön csak közelebb! — mondta a meny-asszonya, — s úgy nézzen a szemembe, hogy maga törvény előtt áll. Én vagyok a kérlelhetetlen bírása.

A tréfás hang nem tette meg a kívánt hatást, Dénes nagyon komolyan nézett és a homlokán mély ráncz támadt. Margit mitsem vett észre, hanem boldog mosolylyal füzte karját a festő karjába és odavezette Mohainé elé.

— Látja ezt a rossz asszonyt? — folytatta enyelgő hangon, — azt meri mondani, hogy ön neki ellensége.

— Valóban? így vélekedik rólam? — A festő hangjában sok keserűség volt, mikor ezt mondta és szemrehányó tekintettel fogta körül a fiatal asszony alakját.

— De Margit! — könyörgött Mohainé és nem tudott hova lenni zavarában.

— Semmi *de!* — makacskodott a kis menyasszony, miközben türelmetlenül dobbantott a lábával. — Tudni akarom mi oka lehet Dénes urnak, gyűlölni azt, kit én szeretek. Ugy fogok tenni, mint hajdan cselekedtek kétes birói esetekben.

— Kinpadra feszit? — kérdezte önkéntelenül is mosolyogva Dénes.

— Azt nem, de megtartom a tűzpróbát. Csókolja meg azonnal ezt a hölgyet.

Dénes nagyon elsápadt és rágta bajsza végét. Mohainé arcza lángvörös lett, de két karja aláhanyatlott és nem tett semmi mozdulatot, hogy védelmezze magát.

— Nos? lesz-e már? — türelmetlenkedett Margit.

Dénes lehajolt és megcsókolta Piroskát. A szép asszony összerezzen, behunyta a két szemét, mély lélekzetet vett, aztán a karosszék támlájára hajtotta fejét és meg se mozdult. Valósággal elájult.

Olyan lett az arcza egyetlen pillanat alatt, mint a halotté. Minden csepp vér elmenekült onnan, mintha a csók elkergette volna. Csodálatosan szép volt, akár csak egy alabástrom szobor. Dénes egész lelkével nézte és nem tudott megválni ettől a látványtól.

Margit is elnémult rémületében. A dolgozó asztalához szaladt, fölkapta kölnivizes flaconját és bedörzsölte Piroska halántékait. S mialatt ezt cselekedte, valami homályos sejtelem támadt benne, hogy nagyon okatlanul cselekedett, mikor Dénest arra kényszerítette, hogy Mohainét megcsókolja.

Lopva nézte vőlegényét és fagyként nehezedett a lelkére, mikor olvasott vonásaiban. Nem az ellenszenv irta oda runajegyét, hanem egészen más érzés: szintén titokzatos, szintén nem elemezhető, de olyan lángoló és fékezhetetlen, hogy csaknem mindent elérult.

S inkább ez a tekintet, mint az illatos víz hatása vetett véget Mohainé dermettségének. A

mint magához tért, az ő szeme is oda tapadt Dénes arczára és nézte fájdalmasan, bocsánatot kérve, magát megalázva, de egyszersmind reménykedve. Olyan beszédes volt ez az öntudatlan összenézés, hogy tökéletes kimagyarázásnak is beillett volna.

Az egész nem tartott tovább egy percznél, de Margit úgy érezte, mintha egy örökkévalóság mult volna el azóta, hogy ő Dénest kényszerítette a végzetes csókra. Szeretett volna elfutni, hogy a magányban elzokogja bánatát, keserves csalódását, de a feltékenység odaszögezte. Nem! Kerüljön bármi önmegalázásába, nem fogja őket magukra hagyni egyetlen pillanatig sem!

— Nos! jobban vagy már? — kérdezte és hangja olyan keményen csengett.

Mind a kettő fölriadt, mintha mély álomból ébredne. Dénes szó nélkül meghajtotta magát, ismét kiment a verandára, Mohainé pedig megzavarodva babrált az ölébe ejtett flaconon. Nem bírta tovább Margit szigorú nézését, egyszer vagy kétszer megpróbálta, nem lehetne-e kitérnie előtte, aztán hirtelen megkapta a leány kezét és könyörögve, fuldokolva azt mondta neki:

— Bocsáss meg, ó bocsáss meg! Nem akartam vétkezni ellened. Azt hittem, erős leszek, ki akartam próbálni a saját erőmet és mily szégyenletes kudarcz!

— Szereted őt? — kérdezte visszafojtott lélekzettel Margit.

— A lelkem mélyéből, minden érzésemmel, a mely összegyült szívem fenekén olyan sok esztendő óta és viszontszerelem után kiált . . . Ti mindig csufoltatok : azt mondtátok, hogy megfagyott pezsgő vagyok. Nos hát, megtörve állok előtted, ki tán legszigorubb birám vagy és bevallom neked bűnömet ; a fagy engedett szívemben és minden, a mi ott van, csupa emésztő láng.

— Szegény Piroska! — mondta a mélységes könyörület hangján a fiatal leány és lehajolt az előtte vonagló asszonyhoz, hogy megcsókolja. Ugyanott csókolta, hol a festő, mintha föl akarná szivni magába a másik csók lázt okozó forróságát.

Mohainé mély csodálkozással nézett föl hozzá.

— Hogyan? te megsajnálsz és megbocsátasz nekem?

— Ne sajnáljalak, mikor látom, hogy szenvedsz? Megbocsátani valóm sincs, mert nem vétkeztél ellenem. Sőt nekem kellene megalázkodnom előtted, hogy én vagyok a boldog. Mert hisz Imre engem szeret. . . Valami megfoghatatlan van rám nézve ebben a szerencsében : hogy mikor választhatott volna köztem és közötted, mégis engem választott. Mert ugy-e, az lehetetlen, hogy engem ne szeressen? Mi kényszerítette volna különben, hogy fölkeressen? hogy szerelmét megvallja : hisz

téged régebben ismer és nem állotta utját semmi, hogy megvallja, ha csakugyan szeret!

Letérdelt Mohainé előtt, úgy nézett föl hozzá és összetéve két kezét, sóhajtva folytatta :

— Meggyónok neked mindent. Az imént szörnyü rut gyanu támadt szivemben. Nem tehettem róla, de vezekelni akarok érte. S azért elmondom neked: mikor elájultál, Imre oly különösen nézett rád... Én egy szegény együgyü leány vagyok, ki nem ismeri a világot és egyetlen erőm abban van, ha hinni tudok... Mond hát meg nekem te, hogy szabad-e hinnem? igaz lelkedre mondd meg nekem, nem volt köztetek semmi?

— Azon kívül, a mit neked meggyóntam: semmi.

— Te szereted?

— Szeretem.

— S ő? Nem mondott soha olyasmit, miből azt lehetett volna következtetni, hogy szerelmes beled?

— Soha! — Mohainé ajkát nagyon égette ez az egy hazug szó, de mialatt Margit megtette vallomását, megszilárdult benne az elhatározás, hogy visszaadja lelki nyugalmát. A fiatal leány szivnemessége mélyen megindította. Magához ölelte, megcsókolta, aztán kis vártatva könnyebb hangon folytatta :

— Te kis bohó, légy hát valamivel önzőbb

és ne törődjél velem. Törődjél csakis a szerelmeddel. Minden jog a te részedben van; a mi engem illet, majd elvégzem a szívemmel. Megszokta már a lemondást, sokszor csinált erényt ebből a kegyetlen szükségből, most sem fog belehalni. Valahogy megint csak megfagyasztják a pezsgőt, a mely egyszer és akkor is elég rosszkor fölengedett. Lesz gondunk rá, hogy soha többé föl ne engedjen. Különben is pompás hűtőbe kerül...

— Mit akarsz ezzel mondani — kérdezte tágra nyitva szemeit a csodálkozás miatt Margit.

— Hát csak azt, hogy Baláth Iván mellett nem fog háborgatni a szívem. Leszünk olyan mintaházások, minőket a mai világban mindenütt láthatsz. Nem olyan őslények, mint ti ketten, kik még szerelemben, költészetben, virágillatban és több efféle haszontalanságban lelitek örömeteket. Tartok majd olyan szalont, mint Albi Mája; lesz majd saját nyaralóm és szép fogatom. Ha pedig nagyon megunom magamat, akad mindig egy kis *flirt*, mely szórakoztat, a nélkül, hogy nagyobb emóciózt okozna... Igen bizony, kicsikém, ugy lesz az, a mint mondom. Te a virágos szigeten, én a szárazon, te a boldog asszony, én a divatos asszony. Hát nincs ez így jól beosztva?

Idegesen fölkaczagott. Margit egyre csak nézte, valami nem fért a fejébe.

— Ugy-e, hogy nem beszélsz komolyan! —
 — kérdezte félénken. — Ugy-e, hogy az nem lehetséges?

— Micsoda?

— Hogy feleségül mész Baláth Ivánhoz. Mikor mást szeretsz!

Mohainé fullánkossal válaszolt:

— Kicsikém! Nagyon könnyű neked vizet prédikálni, mikor tetszésed szerint szürcsölhetsz a szerelem borából. Hanem az már mégsem áll jól neked, hogy éppen nekem prédikálsz erkölcsről és illemről. Mondtam már, ne avatkozzál az én dolgaimba, hanem érd be azzal, hogy Dénes egészen a tied.

— Haragszol?

— Nem, csak egy kicsit ideges vagyok. S azért legjobb, ha most elmegyek. Még pedig a másik uton, nem a kerten keresztül, mert nem szeretnék a vőlegényeddel találkozni. Azt talátnám neki mondani, hogy ő sem érdemel egy olyan tökéletes szívet, minő te vagy.

Margit tiltakozó mozdulattal emelte föl jobb kezét, de Mohainé csaknem nyers hangon közbevágott:

— Nem hiszed . . . Az a te szerencséd, de tartok tőle, hogy nem tart soká és be fog következni a kiábrándulás. Manapság minden asszony kiábrándul előbb vagy utóbb. Mert a szerelem

olyan játék, melyhez két becsületes pártner kell, hogy igazságos legyen. S a férfiak, édes kicsikém, mind hamisan játszanak. Nem is egészen az ő hibájuk! Mi nők még egészen komolyan vesszük a szerelmet és faragunk magunknak a meglevő anyagból egy hőst, kik öntudatlanul mozgatunk... És nincs már igazi hősszerelmes, a legjobb szerep is másodrendű erők vagy kontárok kezében van. Még Romeo is csak szavalni tudna manapság, de nem meghalni a szerelmeért. Élni pedig, kizárólag csak annak élni, még kevésbé tudna. Rossz a matéria kicsikém, a régi nagystilű szerelmesek már csak költészet muzeumaiban lelhetőek, ott is spiritus nélkül. A férfiuban csupán annyi a tartalom, mennyit mi beképzelnünk. Az okos asszony tehát nem is az, ki képzeli és zsákban vesz macskát, hanem az, a ki előre tudja, hogy a férfit kihez életét köti, nem egyéb egy formaságnál. A szerelem formája, mely még mutat valamit, de belsőjében egészen üres... Ég veled, kicsikém!

X.

Baláth Iván abban a hirben állott, hogy semmit sem tesz félig. Politika, kártya, vagy szerelem, ha egyszer nekiszánta magát, emberére talált benne. Azt szokta mondani:

— Nincs rosszabb a félig elköltött ebédnél. Az ember elrontja vele az étvágyát és mégis éhesen marad.

Most, hogy szerelemben utazott, el volt tökéelve, hogy megvalósítja Epikur eszményét, mely a matéria tökéletes megfinomításában keresi a gyönyör netovábbját. Az anyagiság az alap, mire építünk, de ezen a fundamentumon a költészet, mint építőmester és a fantázia, mint pallér, lerakják a mesés szégségü oszlopsorokat, a finom izlés, mint maitre de plaisir, összekomponálja a berendezést és az egész fölött a tapasztalás, ez a csodálatos művész, ki mindég a készből merit, megcsinálja a tetőt. Az ő fölfogása szerint a szerelem csupán a nyers anyagot szállítja, a melyet a szellemnek kell

megpuhítani és fűszerezni, hogy igazán élvezhető legyen.

Mind azt a tanulságot, a mit eddigi működéséből mint szerelmes meritett, össze akarta hordani, hogy leszűrje belőle utolsó nagy szerelmének elméletét. Filozófus módjára élvezni, a mit neki még nyujthat az élet. Érezte egész lényében azt a fenköltséggel határos emócióit, mi a szobrászban megrezeg, ha rátalált a legtökéletesebb márványra és még van benne annyi teremtő erő, hogy kifaragja belőle a legszebbet és a legtökéletesebbet, mit a művészi fantázia kieszelhet.

Sejtette, hogy Piroskában meg van mind az, a mi megfelelel az ő nagyszabásu elméletének. Egy Galatéea-szobor, mely csak Pygmaleonjára vár, hogy megelevenedjen, egy Immaculata, ki már tökéletes asszony a tudásban, de a kinek minden tudása szintén csak — elmélet. Kell-e hálásabb anyag a szerelem mesterének, hogy kiérdekelje a művészi habért?

Nem vont le semmit az ő érdeméből, hogy ezuttal nem kellett lopnia a másébol, hanem a sajátját alakította át. Nagy tévedés azt hinni, hogy csak az orvvadász élvezi a hajsza gyönyörét és hogy csak a tilosban terem a szerelem igazi gyümölcse. Az a valódi gyönyörűség, ha az ember a saját kertjében megérleli a körtét és napról-napra látja, hogyan rakódik le arra a finom, nap-

sugár melegéből szőtt hamvas szín és megérzi, látja már: a gyümölcs is reszket a vágótól, hogy megizlelje kertésze.

Baláth Iván a legnagyobb raffinement-nal fejlesztette Mohai Piroskában az asszonyt. Szellemes volt, költő volt, a csábítás minden eszközét fölhasználta, hogy fölkeltsse benne az alvó vágyát. S mikor azt hitte, hogy már megmozdul, hogy már meglátja félig lecsukott szempillái fátyolán keresztül a hajnal első sugarait, ismét megakasztotta, hogy időt engedjen neki a megerősödéstre. Ó, Baláth Iván nem lesz oktalan, hogy az érő gyümölcsből torkoskodjon, hogy saját magát meglopja: ő be tudja várni azt az időt, mikor a körte egészen megérett!

...Tán kissé megdöbbenhette volna az a körülmény, hogy Piroska nagyon is értelmes tanítvány és ha megütik érzésének egyik billentyűjét, rögtön az egész skálával válaszol? Tán gondolkodóba ejthette volna, hogy egyetlen odavetett szóból azonnal kitalálja az egész mondat értelmét? De Baláth Iván annyira el volt fogulva a saját művészetében, annyira megittasult a készülő sikertől, hogy mindenben a saját érdemeit látta és a viláért sem képzelte volna, hogy az a hangszer még tán extemporizál is.

Pedig Piroskában csak volt félig öntudatlan ez az átalakulás, a másik, a jobbik felében ő is

művészkedett. Valami homályos remény élt benne, hogy ezt a tulságosan okos kertészt mégis csak eléri a kertészek közös sorsa: nem ő fogja lehámozni a körtét.

És tetszett neki az a játék, melyben — látszólag — előre ki volt ugyan számitva minden fordulat, de azért mégis maradt egy *chance* az ő javára. Éppen úgy, mint a l'hombre-ban, a hol a semmi-kártya néha tönkreteszi a legtökéletesebb kártyát, mikor a grandissimo ellenében bemondják a nullissimot.

— Hoztam valamit, a mi bizonyára érdekelni fogja, — mondta az esküvő előtt egy nappal Baláth és kivett az oldalzsebéből egy finom maroquin-kötésű Elzevir kiadást, melynek habkönnyűségü lapjai világosan elárulták a középkori hollandus eredetet.

Mohainé fáradt mozdulattal nyult a könyv után. Sajátképpen nem érdekelte Baláth meglepetése, de megis hálás akart lenni a figyelemért.

— Miféle könyv ez? — kérdezte.

— A navarai királynő imakönyve.

Egy kicsit megbámulta a szép asszony a művészi kötést, aztán fölnyitotta a könyvet és lapozgatott benne. Egy-ket forduló után hirtelen becsukta és haragosan az asztalra dobta.

— Furcsa egy imakönyv! — mondta, miközben egészen a homlokáig elpirult.

Baláth kaczagott.

— Nem tetszik önnek?

— De nem ám!

— Pedig ez az a híres imádságos könyv, melyet a bibliofilek *Cinq-Mars zsoldáros könyvének* neveznek maguk közt. Valóságos incunabulum, még csak egyetlen példány van az enyémen kívül, az is a vatikáni könyvtárban, az indexre tett könyvek gyűjteményében.

— És hogyan került önhöz?

— Egy kicsit furcsa módon, tán jobb is volna, ha el se mondanám...

— Csak nem lopta?

— Annyira még sem vagyok a régi könyvek rajongója!... Nehogy azonban gyanuját tápláljam, inkább elmondom a históriáját. Szerelmi zálogul kaptam egy olasz tánczosnőtől, kiről imádói azt a hirt terjesztették, hogy a Mediciek véreből való. Adtam érte cserébe egy gyűrűt, melyről, három régiség kereskedő okmányilag bizonyította, hogy valaha Berenice királyné viselte, a ki Augustus császár kedvese volt. Én megőriztem az emléket, de a tánczosnő már félév múlva elzalogosította. A mi azt bizonyítja, hogy mi férfiak jobban ragaszkodunk emlékeinkhez.

— Föltéve, hogy legyezgetik a hiúságukat,
— mondta száraz hangon Mohainé.

— Lehet. De az nem változtat a dolgon,

sem pedig a könyv értékén. Mondhatom, ritka példány és más uton alig szerezhettem volna meg. Mesés árt ígérték már érte, de nem adtam oda, mert sejtettem, hogy valamikor még odaadom valakinek, ki meg tudja becsülni.

— Remélem, nem engem gondol. Mert igazán nem tudom belátni...

— Hogy mi a nevezetessége? Hát az, hogy maga Valois Margit rajzolta hozzá az illusztrációt. Az a királyné, ki a *Heptameron-t* megírta, mely Boccaccio irigységét is fölkelte volna. A históriája az, hogy Cinq-Mars lovag szerelmes volt a szép királynéba, a ki őt lerajzolta különféle *akt*-nak. Megtalálja valamennyit a könyvben, még pedig úgy, mint a régi czigányadományban: egy király, egy czigány, egy zsoltár, egy kép. A legérdekesebb az utolsó oldal, mely a lovagot — fej nélkül mutatja. Azon az éjszakán, mely Cinq-Mars kivégzésére következett, Valois Margit belopózott a halottas házba és lerajzolta kedvesét abban a viseletben, melyet a hóhér ráadott.

Piroska már most igazán undorodott Baláth ajándékától és nem is titkolta érzését.

— Vegye vissza, — mondta ideges hangon, — nem szeretem a véres szerelmi tragédiákat. Különösen azokat nem, hol a ledérség a meghibbant elme ösvényén halad.

— Mert nem tudja még, mi az igazi gyö-

nyör. Sohasem irigyeltem senkit ezen a világon, hacsak azokat a római imperátorokat nem, kik a gladiátorok vérével fűszerezték a nászlakomát. Azok tudták csak, mint kell fokozni a szerelmet uj és ismeretlen ingerekkel! A Sacher Masoch cobolyprémes asszonyai, kik a pipereasztalon a háromszijas korbácsot tartogatják a szerelmes férfiú számára, hozzájuk képest csak kontárok.

— Nem irigylem az izlésüket! — tiltakozott Mohainé. Aztán, mintha egyébre akarná terelni a beszélgetést, hirtelen odavetette: — Mondja csak, nem látta Dénest?

— A piktort? Miért kérdezi?

— Mert eszembe jutott, hogy róla is van elterjedve egy hasonló legenda.

— Miféle legenda?

— Mondják, hogy a művészi ihlet extázisában egyszer végignézte, mikor oroszán vadászatot a fenevad összemarczangolta legjobb barátját és ő erre azt mondta volna: — Kérem, ne olyan gyorsan. Nem követheti a rajzónom.

— Bolond mese, — mondta epésen Baláth, — sokkal puhább legény ökelme, semhogy ezt a zseniális ötletet föltételezném róla. Különbösen biztosan tudom, hogy Lorándné terjesztette róla ezt a legendát.

— Mi érdeke lett volna?

— Hát nem tudja? Hisz Lorándné és Dénes... De mit ugrat azzal, hogy tetteti, mintha nem tudná, milyen viszony volt közöttük.

Mohainé hirtelen fölemelte fejét és bámulva nézett Baláthra.

— Egy szót sem tudok, — mondta különösen rezgő hangon, — beszéljen hát!

— Ugyan, milyen világban élt ön eddig, hogy azt sem tudja, a miről a verebek is csiripelnek a háztetőkön? Lorándné volt az, a ki Dénesnek megcsinálta a kariérjét.

— Barátságból?

— Nos igen... afféle barátságból, mely egy fiatal művész meg olyan asszony közt van, ki éppen belejutott a veszedelmes korba.

Mohainé elgondolkozott:

— Hogy van mégis, hogy megengedi ezt a házasságot? Hisz Margit a leány!

— Csak a mostoha leánya, a mi nagy különbség. Aztán őt is meglepte a váratlan fordulat, melyet senki sem sejthetett előre. Mert hisz ön jól tudja, hogy a Loránd-leány hosszú ideig ki nem állhatta a piktort.

— De mikor megtudta? — Mohainé olyan nehezen vett lélekzetet, hogy csak tagolva tudta kiejteni az egyes szavakat.

— Akkor már nem segíthetett a dolgon.

S hallgatnia kellett azért, mert ő maga is veszedelemben forgott. Margit valahogy kiszimatolta a viszonyt és a milyen önfejű meg heves, bizonyára lármát csapott volna, hogy megboszulja édes atyját, ha Lorándné és Dénes be nem kötik a szemét egy ügyesen rendezett ártatlansági színjátékkal, melyben Márta asszony erénye fényesen kiállotta a tűzpróbát. A szükségből aztán erényt csinált és rájuk adta anyai áldását.

Mohainé egészen lehunyta a két szemét és valamit keresett a saját lelke mélyén, a mi eddig csaknem teljesen idegen volt előtte. Hát ez a keret Margit tiszta szerelméhez, mely előtt ő meghátrált! Érdemes volt a nagylelkűt játszani és lemondani a saját jogáról, mikor az erkölcs is megköveteli tőle, hogy ne engedje meg ezt a természetellenes frigyét! Nem is fogja megengedni.

A jobbkezeit végigcsusztatta Cinq-Mars zsol-táros könyvén és mintha abból valami pokoli hőség csapna feléje, mely lángot önt vérébe, orrczimpái mámorosan rezegtek, a keble zihált és egész arcza kitüzesedett. Egyszerre csak elkaczagta magát.

— Min töri a fejét? — kérdezte tőle Baláth, ki figyelemmel kísérte arcjátékát és kezét ajkaihoz vitte, hogy megcsókolja.

Mohainé engedte, hogy megcsókolja. Megérdemli ezért az elszólásáért. Szegény tatár, nem

s sejtí, hogy maga alatt vágta el a faágat és úgy fog lepottyanni minden egéből, mint a kit valami nála is erősebb démon kilóditott a végtelen ürbe.

Pillanat mulva azt mondta Piroska :

— Azon gondolkoztam, hogyan lehet egy olyan játékot megnyerni, mely már csaknem teljesen el volt veszve ?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XI.

A politikai pályán szenvedett kudarcz óta János ur egészen beletalálta magát a gyöngéd férj és a szerető apa szerepébe. Határozott tehetsége volt arra, sokkal több, mint a parlamenti szónoklásra. Mert a szive, a meddig nem lepte el a hiuság rozsdája, igazán szinarany volt.

Leánya kedveért még a félhivatalos lap vezércikkeinek olvasásáról is lemondott és egészen komolyan hozzá látott, hogy a művészet dolgai-ban kissé hiányos műveltségét kipótolja. Ha az embert az a szerencse éri, hogy egy hires festőnek lehet az apósa, a legkevesebb, a mit tőle kívánhatnak az, hogy bemagolja a festészet szótárát.

János ur tehát egy idő óta nagyon tarkította a legmindennapibb beszélgetést. Kolorit, milieu, en plein aire, verizmus voltak a legszokottabb kifejezései. Néha összecserélte ezeket, de ez nem

hozta zavarba. Valamint az ember nem születik kész művésznek, úgy a műkritikához is bizonyos idő kell, hogy teljesen otthon érezze magát benne. Azonkívül nagy előnyben volt a többi műkritikus fölött, a kik csak a mások képeit bírálgatták, bonczolgatták, míg ellenben János urnak megengedte szerencsés anyagi helyzete, hogy a saját képeit — már mint azokat, melyeket jó drágán megvásárolt, bírálgassa.

Egész képtárt vásárolt össze és teleaggatta mindenféle alaku és nagyságu vásznakkal a sixtini szobái falait. A martirképek sorban eltűntek és helyükre vadászjelenetek meg olyan kompozíciók jöttek, melyekben bizonyos ó-testamentomi irány volt felismerhető. Semmi kétség, János ur egy kicsit *visszafelé* fejlődött.

Csupán az bántotta, hogy a felesége nem osztja mindenben rajongását Dénes Imre iránt. Nem mintha kisebbitette volna érdemeit, de valahányszor János ur a legnagyobb lelkesedés hangján dicsőítette leendő veje nagy tehetségét, Márta asszony arcán a gunynak egy félreismerhetetlen vonása czikkázott keresztül. S ha a férj azt állította, hogy csak egy dolog van a világon, melyért érdemes élni, s ez a művészet, az asszony ideges haraggal fordított neki hátat.

Sohasem nyult többé az ecsethez azon nap óta, hogy Dénes Imre megkérte Margit kezét és

ha férje, ki büszke volt felesége festői tehetségére a vázlatait kívánta látni, olyan feleletet kapott, melyben minden volt inkább, mint tisztelet a háziúr és a család fő tekintélye iránt.

Márta asszony az egész idő alatt egyetlen egyszer sem szólt Déneshez és a festő is, mintha bizonyosan tudta volna, hogy nem talál rokonszenvre, kerülte leendő anyósát. A mikor pedig a társaság miatt kénytelenek voltak szóba állni egymással, olyan jéghideg és kimért volt az érintkezés, hogy mindenkinek föltűnt. Különösen Margitnak, a ki e miatt többször szemrehányást is tett mostohájának. Ilyenkor Márta asszony roppant alázatos volt, nem védekezett, hanem azzal állott elő:

— Nem tudom elviselni, hogy egy idegen férfi ép akkor raboljon el tőlem, mikor szívünk egymásra talált.

Igy jött el az esküvő napja, mely nagyon fényesnek ígérkezett. A Loránd-ház számos ismerőse kivétel nélkül kilátásba helyezte megjelenését a *polgári* szertartásra. Csak a püspök neheztelt és nem válaszolt a meghívó levelre, mert mint az egyház embere, nem sankcionálhatta jelenlétével azt a frigyet, melynél bizonyos okokból az egyház nem fog szerepelni. Az esküvő délutáni két órára volt kitűzve, hogy a fiatal pár még fölhasználhassa a három órakor dél felé induló gyorsvona-

tot. A hatalmas nászlakomát nélküle fogják elkölteni, a mit örökre sajnálhatnak, mert nem fogják hallani a felköszöntőt, melyet egy államtitkár mond el tiszteletükre. De János ur megígérte leányának, hogy gyorsíróval szószerint leiratja és megtelegrafálja neki.

Tizenegy órakor visszavonult Margit a szobájába, hogy bucsut vegyen leánykora emlékeitől. Magával vitte azt a kis bokrétát, melyet reggel Dénes küldött neki. Csupa ibolya és nefelejts volt abban és ahány szál került egybe, annyi csókot lehelt rá szerelmes ajakkal a fiatal leány.

Egy órakor kopogtatott Lorándné Margit szobája ajtaján. Ugy volt megbeszélve, hogy ő fogja felöltöztetni és ő tüzi hajába a menyasszonyi koszorút. Marta asszony becsületére legyen mondva, hogy felülkerekedett benne egészen az anyai érzés és már nem is neheztelt Dénesre. Föltette magában, hogy az esküvő után meg is mondja ezt neki és arra kéri, hogy felejtse el egészen a mulat, valamint ő is ráborította már a feledés leg-sűrűbb fátyolát. Szerezze meg mindkettőjüknek a bünbocsánatát azzal, hogy boldoggá teszi Margitot.

Ilyen jámbor szándékkal kopogtatott a menyasszony ajtaján. Nem kapott feleletet.

Ujból kopogtatott és mikor megint nem jött válasz, megnyomta a kilincset. Az ajtó engedett

és Lorándné kíváncsi tekintete gyorsan bejárta az egész szobát, mely olyan volt, mint egy galambfészek, melyből kiszálltak a lakók.

A szoba üres volt. Margit nem volt ott.

— Bizonyosan lement a kertbe, hogy a virágaitól elbucsuzzon, — gondolta magába Márta asszony és kilépett a verandára, hogy a kis menyasszonyt figyelmeztesse:

— Margit, siessünk, a vendégek már gyülekeznek.

Megint semmi válasz. A nagy kert olyan a déli nap hevében, mint az ábrándos asszonysziv: teli forrongó vágygyal és kábító illattal. De a titkát ő sem árulja el.

Kétszer is bejárta Lorándné a hosszú fasort, aztán megkerülte a virágos köröndöt, benézett minden lugasba: sehol senki.

Ekkor valami ösmeretlen érzés nehezedett szivére, a baljóslatu sejtés és a rettegés belenyilalt a lelkébe. Visszarohant a kis fehér szobába és lázas türelmetlenséggel kereste ott a rejtély kulcsát.

Rá is talált. A menyasszony ékszerai, a sok karperecz, gyűrű és gyöngyös nyakék mellett a kis toalettasztalon egy levél hevert. Kezébe vette és homályba boruló tekintettel nézte a czimírását.

— Lorándné asszonynak, *saját kezéhez.*

Egyéb semmi.

Reszkető keze csaknem elejtette a rózsaszínű boritékot, tekintete mereven rátapadt és lelke mélyéből utat tört magának egy zokogó fölkiáltás:

— Jóságos ég, ez a gyermek mindent megtudott!

Honnan vette ezt a szörnyű gondolatot, maga sem tudta, de olyan biztos volt, mint a saját bűnösségéről, hogy csakis az lehet a levélben.

— Márta, Margit hol maradtok? — hangzott kívülről János ur szava.

Lorándné fölriadt, lerázta magáról a kábultságot, széttépte a boritékot és lihegve, mint a ki nehéz munkába kapott, olvasta el a sorokat. A mit azokból kibetűzött, gonoszabb volt, semmint hitte volna: egy harmadik is tudott az ő féltve őrzött titkáról, egy kerlelhetlen ellenség, egy szerelmes asszony, ki harczra kelt, hogy megvédje a szive jogát, melytől meg akarják fosztani.

A levél Mohainé kezeírása volt és szóról-szóra így hangzott:

... Emlékszel még utolsó beszélgetésünkre?

Te csupa boldogság voltál, én pedig csupa lemondás. Azt mondtam akkor neked, hogy erősebb vagy nálam, mert részeden az igazság, a hatalom, mivelhogy Dénes téged szeret.

Én is azt hittem és ebben a hitben leltem erőt arra, hogy lemondjak a te javadra.

Tévedtem. Bocsáss meg, ha nem tisztelem fájdalmadat és a szívem mélyéből fölfakad a boldogság, mint egy hatalmas folyam, mely gátakat tör és azt sem bánja a fölszabadulás diadalmámoreában, hogy pusztulás követi nyomát. Mert én most már egészen biztosan tudom, hogy Dénes Imre *engem szeret* és veled csak azért menne az oltár elé, hogy megmentse egy asszony becsületét.

Ez az asszony a te anyád.

Dénes Imre engem szeret, a kezedet csupán azért kérte meg, mivelhogy koczkára volt téve a titka. Azt a jelenetet a műteremben előre beszélték meg a mostoháddal, hogy félre vezessenek és elaltassák gyanudat.

Ha nem hiszel nekem, kérdezd meg Lorándnét: ő nem fogja megcáfolni.

Margit, kedves kis Margit, a szívem nagyon fáj, hogy bánatot okozok neked. De belátod, hogy nem tehetek másként. Az életem üdvösségéről van szó és ha le is tudnék róla mondani, azt még sem tehetem, hogy vakon engedjelek bele rohanni az örvénybe. Te nem lehetsz Dénes Imre felesége: isteni és emberi törvény ellene van annak!

Bocsáss meg nekem és ne gyűlölj meg tulságosan, hisz van egy mentségem, mely viszhangra talál majd a szívedben:

Szeretek !

... Lorándnéban még volt annyi erő, hogy keblébe csusztassa az összegyűrt levelet, de már nem tudott felelni a hozzá intézett kérdésekre és mikor János ur a szobába benyitott, a feleségét ájulva lelte.

Mire Márta asszony újból magához tért, ott látta maga körül a házbelieket és azok között Dénes Imrét is. Egyetlen tekintetet vetett a festőre, de az teli volt gyűlölettel és elkeseredett haraggal. A festő meg úgy olvasott abból, mint egy nyitott könyvből. Elsompolygott onnan, mint a megvert kutya és fáradtan, megtört lélekkel, összezuzott szível távozott a házból, a hova büszkén és diadalmasan belépett.

Odakint egyszerre csak összerezzen, valami megnevezhetetlen és őrült vágy támadt szívében. Itt elvesztette a játékot, hátha *másutt* még nem?

Beleült egy kocsiba és rekedt hangon kiáltotta oda a kocsisnak egy czimet: Mohainé lakása czimét.

Kivette zsebéből az órát, térdére tette és folyton csak a mutatóját nézte. Félkettőre volt kitűzve Mohainé esküvője: ha nagyon siet, tán még otthon találja.

Betelt vagy husz percz, mig leértek a Svábhegyről, áthajtottak a Margit-hidon és belekerültek a lipótvárosi utczák tömkelegébe. Az idő alatt

Dénes Imre végig szenvedte a pokol minden gyötrelmét és oda adta volna életének egy nagy részét, ha lassíthatja az idő gyors futását.

S a mint megérkeztek a ház elé, hol Mohainé lakott, eszeveszett sietséggel kiugrott a kocsiból, fölrohant a lépcsőn, egyenesen a kis boudoir felé, a hol Piroska legszivesebben tartózkodott, mikor otthon volt. Nekidült vállával a kis tapétaajtónak, betörte és valósággal átbukott a küszöbén.

A szobában nem volt senki. Néhány női piperetárgy hevert szanaszét, valami lenge illat szállt a levegőben, mintegy keresve azt, kitől származott.

Dénes Imre lebukott arczczal a földre és ott fetrengett kínos keservében. Szólni nem tudott, csak nyögött:

— Késő! ... késő! ... Már itt is letarolták az én boldogságomat!

Ugy vergődött, hogy észre sem vette, mikor kinyílt egy oldalajtó és menyasszonyi ruhában, koszorúval a fején belépett egy álomalak. Menyasszony csakugyan nem lehetett: annak nem olyan dult az arcza és nem lüktet olyan lázasan a kékes ér a hatántékán. *Másnak* menyasszonya nem lehet az, ki ujongva fölkiált, mikor őt meglátja.

Csak arra ébredt, mikor két puha kar átölelte a nyakát és egy reszkető asszonyi hang mámorosan a fülébe súgta:

— Hát mégis eljöttél? Nem csalt meg az érzésem, mikor arra kényszerítet, hogy a templom előtt otthagyjam a násznépet a papot, az oltárt és menyasszonyi ruhában, koszorúval a fejemen, mint egy őrült végigfussak a bámuló tömegben, ide, hol te vársz reám. Hát csakugyan az enyém vagy? Enyém örökre!

Aztán megcsókolta vad, fékeveszett szenvedélylyel ott, a hol érte: az arczán, a szemén, a nyakán és újból, meg újból csókolta. Egyszerre csak fölemelte a két karjába, odavezette az ablakhoz, nézte hosszan, boldogan, mámortól ittas tekintettel és újból csókolta. Nem tudott betelni sem a nézéssel, sem pedig a csókkal.

... A megfagyott pezsgő teljesen fölengedett és nagyon is igaza volt annak a tudós vegyésznek, ki azt mondta, hogy a demonnal, mely ebben az asszonyban lakik, nem lehet majd birni, ha egyszer kiszabadul.

Az utca végéről sebesen vágatva közeledett egy kocsí. Mohainé fölriadt és lopva kinézett az ablakon. Aztán kerekre nyilott szemekkel bámult maga elé, mintha fényes nappal kísértetet látott volna.

Csakugyan az volt: abban a kocsiban Baláth Iván ült. Azért jön, hogy jogát követelje és megvalósítsa fenyegetéseit.

Hogy is hangzott az a fenyegetés? Hogy

minden csepp vérét fogja ontani annak az embernek, ki közzéje és prédája közzé mer állani.

Hát hadd jöjjön! Annyi bizonyos, hogy nem lesz alkalma megvalósítani fenyegetéseit.

Mohainé magához szoritotta Dénes karját és a fülébe sugta:

— A tolvajt meglopni, mily gyönyörűség! Hogy fog nézni, ha minket nem talál és üres lesz a fészek... De hadd tudja legalább, miért üres!

Szétnézett és szemébe ötlött egy aranysegélyü papir, meghívó a saját lakodalmára. Arra vetette sebtében a következő sorokat:

. . . Cinq-Mars zsolozsmás könyve megtanított arra, hogy a szerelemben többet ér a csók, mint az elkésett boszu. Csak azért akartam önhöz menni, hogy tönkre tegyem, mivel elrabolta üdvömet. Most pedig már annyit sem törődöm önnel, mint egy szálló pihével, melyet leheletem kerget. Elmegyek még ma, nászutra, de nem önnel, hanem Dénes Imrével. Adieu, 'il maestro dell' amore. Ugy-e, hogy meg lehet még nyerni az olyan játékot, melyről mindenki azt hitte, hogy már el van veszve?

Letette a tollat és megállott a tükör előtt. A fátyol, a menyasszonyi ruha olyan különös ellentétben voltak a gunyos, csaknem kegyetlen mosolylyal, melylyel végignézett rajtuk. Egyet rántott a drága csipkéken, fékeveszett indulattal letépte

azokat magáról, mintha égetnék arczát és halántékát, a hol érik.

De ez volt gyűlöletének utolsó fellobbanása. A következő pillanatban megszelidült minden vonása, és a két karját újból szerelmese nyaka körül fonta, mialatt a fülébe sugta:

— Menjünk édes, hisz a boldogság vár reánk.

Abban a pillanatban, mikor Baláth Iván a szivében duló haragtól kergetve, belépett a boudoirba, a hátsó lépcsőn elosont a szerelmes pár. S meg sem állottak a pályaudvarig, ugyanabba a külön kupéba ültek, melyet Baláth Iván megrendelt a saját nászutjára.

A szerelem mestere pedig, mikor elolvasta szárnyra kelt menyasszonya levelét, fáradtan dült a karosszékre és bambán bámult maga elé. Sehoggy sem akarta megérteni, hogy rajta ilyesmi megesett.

XII.

Ónos, esős éjszaka követte a verőfényes szeptemberi napot. A merre a gyorsvonal vágatva elszaladt, mindenütt utszéli tócsákban tükrözött a lokomotiv tüzfénye. A kövér esőcsöppek sulyától alább ereszkedtek, majdnem a földig lekonyultak a vasuti töltés mentén a fák ágai, olyan siralmasan lucskos volt a rónatáj, hogy megesett volna rajta az ember szive, ha keresztül láthat a ködpárán. Alig néhány óra előtt még napfényben fürdött a vidék és most valósággal didergett az ősz rálehelésétől, mintha egy szép, de vénülő asszony volna, kit egyetlen éjszakán hirtelen és orvul megtámadott az aggkor.

A kerekek egyforma és lármás zakatolásából is kihallatszott a loccsanás, melyet a kocsik etején meggyült esőviz hirtelen aláömlése okozott a sineken. A gép néha nagyokat nyögött, mint egy öreg ember, kinek teher már minden lépés, ha pedig a gépész kibocsátotta a gőzt, az nem

emelkedett fölfelé, hanem lassan és szélesen elterült a földön, mint egy óriás halotti takaró.

De odabenn az első osztály egy külön fülkéjében mitsem vettek észre mindezekből. A lebecsátott függönyökön innen nem volt ősz a hangulat, hanem forró délszaki nyár hevével szállodgált a szerelem. Két sziv dobogott ott egyformán lázas hévvel és elmerült a boldogság mámorában. Dénes Imre és Piroska úgy érezték, mintha egy jóságos kéz kikapcsolta volna őket az emberiség láncolatából. Egészen különváltak a többitől: ez a kupé egy önálló bolygó a világűrben, a hol ők ketten az egyetlen élő és érző lények.

Órák multak, mióta a vonat kirobogott a budapesti pályaudvarból és még mindig szótlanul ülnek egymással szemközt, kéz a kézben, az egyiknek tekintete elmélyedve a másikéba, eltelve azzal a tudattal, hogy elmaradt mögöttük minden akadály, a mi gátat vethetne a tökéletes egybeolvadásnak. S ettől a tudattól még a követelő vágy is alább szállt, csendesebb lett, mintha biztosan tudná, hogy ugysis eljön nemsokára az ő ideje, mikor teljesen jogaiba léphet. A kocsifolyosón néha egy mogorva utas ment végig, víztől cseppegő ruhában és haragos tekintetet vetett a lefüggönyözött fülke ablakára. Az ő fázó és lucskos mivolta személyes sértésnek vette, hogy egészen közel hozzá incselkedik a tavasz, mert ki tudja hogyan,

de már a harmadik állomásnál elterjedt az egész vonaton az a hír, hogy nászpár van az utazók között. Az asszony nagyon szép, a férfi délczeg és szerelmes. S mikor nyolczad fél órakor az egész társaság az étkező kocsiban összejött, csak a nászpár hiányzott, az emberek összenéztek és irigykedve mondták :

— Bezzeg azoknak nem kell table d'hôte, különb mannával táplálkoznak.

Egy kíváncsi utazó, ki szemtelenebb volt a többinél, arra mentében megnyomta a kilincset és már előre készült a mentségre, hogy eltévesztette az ajtót. De nyomban ott termett a kalauz, eltolta onnan és csaknem szent borzadálylyal mondta neki szemrehányó hangon, félig halkán :

— Hát nem tudja? Nászutazók vannak odabenn !

Aztán hozzátette a saját védelmére :

— Különben is kibérelték az egész kupét.

Piroska, ki összerezzen, mikor a kilincset nyikorgott, elnevette magát erre a megnyugtató biztatásra. Olyan erősnek érezte magát a puha fészkében, hogy valósággal fittyet hányt a tolokodó kíváncsiságnak, sőt az igazat megvallva, mint valami csintalan gyermek, a nyelve hegyét is kidugta annak a láthatatlan urnak tiszteletére, ki a kilincset megbolygatta. De egyszerre csak észre-

vette, hogy Dénes most is nézi és nagyon elpirult, aztán odatette fejét szerelmese vállára.

Az a tudat, hogy a szomszéd kupék üresek és valamennyi utas vacsoránál van az étkező kocsiban, annyira fölbátorította őket, hogy már most beszélgetni is mertek. Bátorságra kaptak, mint a a szőlő körül ólálkodó sereregélymadár, ha észreveszi, hogy eltávozott a csász és megcsipkedték a gyümölcsöt, melyet a szerelem istene kínált nekik. Egy-egy csók elcsattant, Dénes helyet cserélt és átült a másik oldalra Piroska mellé, aztán hogy, hogy nem, a karja oda került a szép asszony derekára.

— Szeretsz, édes?

— Szeretlek, édes.

— Enyém vagy?

— A tiéd!

— Mióta?

— Amióta ismerlek.

— Meddig?

— Örökkön örökké.

Ismét egy hosszú, forró csók, de ezuttal nem vált el a két alak, a mint megcsipkedte az édes gyümölcsöt. Az asszony odatapadt a férfiuhoz, ki lángoló édes szavakat sugott fülébe. Tán nem is volt azokban új kifejezés és fordulat, valószínű, hogy hasonlókkal élt már a paradicsomban is egy fiatal emberpár, mikor először jutott arra a tudatra,

hogy bizonyos körülmények közt kétszer egy nem kettő, hanem azért is egy, a mi azonban fölé az egész végtelen nagy mindenséggel. És olyan jó egyedül lenni a mindenségben, különösen ha még valaki megosztja ezt az egyedüllétet.

. . . Pedig nem voltak egyedül, mert a szomszéd kupé nem volt üres. Ott is lázasan lüktetett egy szív, de az érzés ellenkező pólusán. Emitt a szerelem gyönyöre reszkettette meg, amott a szerelemféltség minden kinja és kétségbeesése. Mert a szomszéd fülkében egy fiatal lány vergődik, arcát a bársony vánkösba temeti és jaj hogy magába kell fojtania zokogását, nehogy oda át meghallják.

Ez a fiatal leány Loránd Margit.

A véletlen kegyetlen tréfája volt, hogy egy kocsiba került azokkal, kik előtt menekült. A hogy elolvasta Mohainé levelét, nem kételkedett, hogy szóról szóra igaz a rettenetes vád. Mert eszébe jutott most sok apró körülmény, melyet könnyen-hívősege folytán eddig nem vett figyelembe, különösen pedig az az egymást vádló tekintet, melyet Lorándné Dénessel cserélt, mikor a műteremből távozott. Így csak büntársak nézhetnek össze. Hogy ő azt nem értette meg azonnal!

De mikor olyan végtelen boldog volt, hogy nem kell gyűlölnie, a hol szeretne szeretni. Hát csak készakarva szemet hunyt és inkább elhitte a

szegény szivéről, hogy gonosz, mert megengedte a gyanunak, hogy közelébe férjen. Meg is vezekelt ezért a gyanuért alaposan, megalázta magát a mostohája előtt, bocsánatot kért tőle és meggyónt neki mindent, kivéve azt az egy titkát, hogy szerelmes Dénes Imrébe.

Behunyt szemmel ment tovább az önámítás virágos ösvényén, mikor már megkapta gyengeségének jutalmát és Dénes menyasszonya lett. Nem akart látni, holott észrevehette volna, mily lesújtó hatással van eljegyzésének hirtelenre híre Lorándnéra és mennyire gyűlöli azóta azt az embert, kivel eddig nagyon is nyájas volt. Inkább elhitte mostohája hirtelen támadó anyai szeretetét és azt a mentségét, hogy nem tudja legyőzni ellenszenvét az idegen férfival szemben, ki elrabolja gyermekét. Mindent elhitt, csak hogy boldogságát meg ne zavarja semmi.

De most tisztán és élesen körvonalozva látja azt a gonosz játékot, melyet ez a két ember vele üzött. Ártatlan szerelme csak eszköz volt kezükben, hogy bűnös viszonyukat a világ előtt takargassák. Ki tudja?... Tán azalatt is, míg ő vakon bizott... Vagy arra számítottak, hogy mikor már Dénes felesége lesz, még nagyobb biztossággal folytathatják?

Végtelen keserűség marczangolta Margit szívet annál a gondolatnál, hogy titokban kaczagják

együgyüségét és csupán egy vágya volt még: megszabadulni tőlük, minél nagyobb távolságot teremteni maga közt és azok között, kik rutul rászedték. Most nem ér rá, hogy elzokogja fájdalmát és kétségbeesését, hanem mint a megsebzett vad, a magányt óhajtja, hogy eltemesse megölt szerelmét.

Összecsomagolta apró leánykori emlékeit egy kis kézi táskába és zsebre tette a perselyt, melybe összegyűjtötte volt a születésnapj és névnapi ajándékaranyakat. Volt együtt annyi, hogy kifizethesse az utiköltséget és egyéb kiadásait, míg csendes menhelyre talál. Csak néhány hét az egész, azontul úgy sem lesz szüksége semmire . . .

Mikor a cselédlépcsőn a kertbe osont, jól hallotta az érkező vendégek vidám beszélgetését és Lorándné szavát, a mint őket üdvözölte. Keserű meglepődéssel gondolt arra, hogy ez az asszony rettegve gondol majd rá, mert tudja, hogy kezében van a titka. Csak hadd féljen, a mig élete tart, mert nem fogja megtudni soha, hogy sirbavitték gonosz titkát.

Ha nem leplezi le, korántsem a kimélet tesz zárt az ajkaira, mert valóságos gyönyör lett volna neki, ha tönkre teheti. Hallgatni fog azért, hogy édes atyja ne tudjon meg soha semmit.

Szegény János ur, dehogy sejtette, hogy milyen odaadó gyermeki szeretettel gondolnak rá

ebben a pillanatban . . . Igazán, csakis ebből a szeretetből merített erőt Margit, hogy legyőzze a démon szívében, mely egyre boszura sarkalta.

S egyszerre csak meghallotta Dénes Imre szavát, ki utána tudakozódott. A verandára fölmenőben találkozott János urral és kérdezte, hogy Margit készen van-e már? Olyan nyugodt biztossággal ment menyasszonya elé, mintha a legcsekélyebb bűn se terhelné a lelkét, holott alig néhány lépésnyire tőle, egy bokor mögött az rejtőzött, kitől mindent elrabolt, ami értéket adhat egy fiatal leányszívnek: a hitet, a szeretetet, a bizalmat. . .

Először hullott ki egy köny a fiatal leány szeméből, mióta a levelet elolvasta. Siratta ábrándjait.

A hegynek lefelé menve, egy a városba üresen visszatérő kocsni érte utól, mely vendéget szállított a Loránd nyaralóba. Megállította és azt mondta a kocsisnak:

— Vigyen a vasúthoz.

A kocsis tudta, hogy a nászpár a déli vasúton fog elutazni az esküvő után. Margitot nem ismerte és abban a hitben, hogy valamely rokon, ki ott akar bucsuzni, a lovai közé csapott és elvitte a déli pályaudvarhoz. Jó egy óra volt még az indulásig, de Margit azonnal megváltotta jegyét egy külön elsőosztályu fülkére — ezt a fényűzést megengedte fájdalmának — aztán beszállt, nehogy valaki meglássa az ismerősök közül. Elfüg-

gönyözte az ablakot, gondosan beretesztelte az ajtót, aztán odaadta magát kétségbeesett fájdalomnak.

A zivatar, mely az emberi szivben tombol, nem jár égzengéssel, czikkázó villámai sincsenek, de pusztítani épp úgy tud, mint a legádázabb förgeteg. Az a félóra, mely alatt Margitban kitombolta magát a fájdalom, tönkre tette fiatal szívének minden érzését és nem hagyott hátra egyebet sivár ürességnél. Nem könnyített a lelkén egy cseppet sem, hanem csak eltompította és megdermesztette minden érzését és mélyebbre vájta a sirgödört, melybe el fogja azt temetni.

De nemcsak a lelkét fárasztotta el, hanem a testét is. A hogy a félóra letelt, Margit olyan öregnek látta magát, mintha már az egész élet harcát végig küzdötte volna. Megbénult az akaratereje, köd borult az agyára, a pihenés vágya elfogta és valósággal elaludt.

De még álmódott is. Álmában jöttek és mentek az emberek, beszálltak a kocsikba, bucsut vettek egymástól, kinéztek a kupék ablakain és újból bucsuztak. Megadták az első jelt az indulásra, rohanva jöttek elkésett utasok, csapkodták az ajtókat, veszekedtek a kalauzzal egy jobb helyért és végül kényelembe helyezték magukat körülte és mellette. Aztán másodsor is megszólalt a jcladás, a portás intette a késedelmezőket, hogy szálljanak

be, a gép nehezen nyögött, mintha tudná, hogy most rajta a sor és mindazt a nagy terhet, a mi emberekben és érzésekben a hosszú kocsisorban együtt van, neki kell odább vinni. A vonaton végig ment egy nagy remegés, a gépből gomolyogva szállt föl a füst és leghátul elkiáltotta magát egy éles hang:

— Kész! Mehet!

Ebben a pillanatban fölszakították a váróterem ajtaját és rohanva, csaknem lélekzet nélkül futott ki egy emberpár a perronra. A kalauz utjokat akarta állni, de kikerülték és egyenesen annak a kocsinak tartottak, melyben Margit ült. A vonat már indulóban volt, mikor a férfit fölsegitette a nőt, aztán maga is fölkapaszkodott utána. A portás utánuk kiáltott még valami fenyegetés féltét, de mikor látta, hogy a rezervált kocsiba szállnak, nevetve mondta a hadonászó kalauznak.

— Ne bántsa, hisz' ez a nászpár.

Margit úgy érezte, mintha óriás lidércnyomás nehezede a szívére és elfojtaná a verését. Az elkésett párban fölismerte Dénest és Mohainét.

Első gondolata az volt, hogy kiugrik a kocsi-ból, de mialatt reszkető kézzel csavarta az ajtó fogantyuját, a gép élesen füttyentett és gyors zaka-tolással fordultak meg a kerekek. Vitték odább ezt az embersokadalmat minden hánytorgó szenvedélyével együtt.

Visszaroskadt a bársonyülésre és mereven bámult maga elé.

Tehát még az utolsó csapást is rá mérte a sors: együtt kell utaznia azokkal, kik előtt menekült.

A két kupét elválasztó fal nagyon vékony volt. Régi divatu szalonkocsiból készült a két fülke és csak egy tölgyfaajtó választotta el. Innen is, tulnan is el volt zárva, de meg lehetett hallani minden szót és minden mozdulatot.

S Margit jól hallotta Piroska kaczagását, a mint Dénesnek mondta:

— Sokért nem adnám, ha megláthatnám, milyen arcot csinál ebben a pillanatban Baláth Iván ur!

Dénes Imre pedig komoly, a megindulástól reszkető hangon csupan annyit mondott:

— Törődöm is én Baláthtal, nem törődöm az egész világgal, csakhogy mellettem vagy, én üdvöm és boldogságom.

Róla szó sem volt. Meg is feledkeztek már, hogy a világon van. Micsoda is ő nekik? Egy szétfosló ködfolt, mely valaha közzéjük és a nap közé merészkedett, de most elolvadt szenvedélyük izzó hevében.

A fiatal leány halántékában kinosan lüktetett a fölfelé tóduló, minden cseppjében föllázadó vér. Lerazta magáról az álom kábultságát, fölállott,

halkan odaosont az elválasztó falhoz, odatette fülét a kulcslyukhoz és hallgatózott.

Most már nem érezte a kimerültségét. A kegyetlen harag fölkorbácsolta érzését és el volt tökélve, hogy egészen belelát annak a két embernek a lelkébe.

S hogy nem hallott semmit, még jobban gyötörte az a féreg, mely az emberi sziv minden idegét kinozza, csaknem elvette eszét a féltékenység.

Igazán rosszul van berendezve, hogy a halandó szivében a szerelmet túléli a féltékenység. Mikor már el van temetve a halott, jön a sirrabló, fölássza két éleskőrmű kezével a még meg sem keményedett hantot és leszedi a holttestről a fehér köntöst, az ékszert, a virágos koszorút, a földi életnek utolsó emlékeit.

S a halott érzi mindezt, de nem tud védekezni. Még egy jajszó sem hagyja el ajkát.

Órákon keresztül állott ott Margit és megleste a két szerelmes minden mozdulatát. Valami homályos sejtelem volt még benne, hogy a mit tesz, nem méltó hozzá és megfosztja lelkét a tisztaságtól, szivét az ártatlanság utolsó virágától. De nem tehetett ellene, mert az az indulat erősebb és kitartóbb volt mindennél, a mit eddig érzett.

Nem háborgatta senki. A kalauzzal már a beszálláskor intézte el dolgát és most már nem

maradt egyéb teendője, minthogy engedje a férget dálni a szívében.

Azalatt pedig odakünt beborult, sűrű felhők fogták körül a napot és indítottak hajtóvadászatot ellene. Hasztalan próbált menekülni, néha kitört egy sugara valamely résen, de a falka ismét körülfogta, leteperte és fölhangzott az eget megrengető, menydörgésbe elvesztő halali.

S megindult az eső, vastag csöppek verték az ablakot, hideg lett lassanként, őszi hideg, mely gonoszabb a téli fagnál. De Margit lázban lüktető halántéka nem kapott enyhülést, a pokoli tűz folyton fűtött szívében, ereiben és vérének minden csöppjében.

Igy jött el az estebéd ideje. Hallotta az utasok gyülekezését, a megjegyzéseket, melyeket tettek, mikor a szomszéd fülke előtt elmentek. S jobban bántották, semmint ha ő lett volna oda át Dénes Imre társaságában, egyedül, kikapcsolva az egész világtól. Föllázadt a szeméremzése és szerette volna az emberek szemébe vágni mélységes megvetését.

Aztán, mikor a lépések már egy irányba távoztak el, egyebet is hallott. Oh, ez még inkább gyötörte. Meghallotta a csókot és kevéssel rá a párbeszédet :

— Szeretsz, édes ?

— Szeretlek, édes.

- Enyém vagy?
- A tiéd!
- Mióta?
- A mióta ismerlek.
- Meddig?
- Örökkön örökké.

Vad vágya támadt, hogy közzéjük rontson és a férfit szemébe kiáltsa: — Hát én? Mi voltam én? Vagy nem sugtad-e a fülembe ugyanezeket a szavakat és nem válaszoltam-e ugyanolyan édes igérettel? S mindezt kitörülte már emlékezetedből egy másik asszony?

De nem merte követni féktelen ösztönét. Erősebb volt benne a leányos szemérem, semhogy olyan pillanatban támadjon rájuk, mikor az a másik nő megfélemledik mindenről a földön és leginkább arról, a mit az asszonynak féltve kell őrizni: önmagáról.

E helyett valami démoni eszme támadt benne. Tudta, hogy a következő állomáson két vonat keresztezi egymást. Az a vonat melyen ő utazik, megáll néhány perczre és bevárja a másikat, mely vágatva megy keresztül, meg sem állva. Ha az a két ember s a szomszédságában egészen elmerült is a gyönyörben, majd fölbred, ha a boldogság zugába belesüvölt egy halálkiáltás...

Kiment a folyosóra, óvatosan, lábujjhegyen osont el a másik фуlke mellett, kihajolt a lépcső

fölött levő ablakon és kinyitotta kívülről a biztonsági zárt. Aztán várt néhány pillanatig.

Mikor a vonat megállott, leszállt és a másik vágány felé ment. De hirtelen rákiáltott valaki:

— Vissza!

Oda sem hallgatott, hanem ment tovább. A másik gyorsvonat már csak kétszáz lépésnyire volt és a vörös fény, melyet maga elé bocsátott, olyan volt, mint egy óriási tüzes szem, mely belebámul az éj sötétjébe.

Ismét rákiáltott mögötte egy rekedt hang, de ezuttal nemcsak parancs volt benne, hanem, rettegés is.

— Vissza! . . . Hát nem hallja! . . . Minden áron neki akar menni a gyorsvonatnak?

Az ablakok megnyitak és a kíváncsi arcok jelentek meg. Annak a fülkének ablakát is lebocsátották és Margit, ki már a rohanó vonat vágányán állott, egy rémült fölkiáltást hallott:

— Ó! Loránd Margit!

S nyomban rá egy női hang biztatását:

— Siessünk! Mentsük meg!

A vonat már csak száz lépésnyire volt. Margit ösztönszerűleg arra fordult, honnan a két utolsó kiáltás hallatszott. Vagy tán készakarva tette? Az volt tán a szándéka, hogy lássák az arcát, mielőtt testét összezuzza a rohanó vasóriás?

De egyebet látott. Azt, hogy Dénes Imre

eszeveszett sietséggel feléje tart. Már ott volt nála, már megfogta a kezét, már vonszolja a sinekről, mikor a gép hősege csaknem perzseli. S utolsó víziójában látta, hogy a férfi testét is elkapja a gép. Halálos rémület fogta el, föltámadt szívében újból az eltemetett szerelem. Inkább legyen *azé*, csak ne a halálé! Végső erőmegfeszítéssel ellökte magától Dénest, a ki hátrafelé tántorodott és két lépésnyire a sinektől térdre bukott. Onnan látja üvegesedő tekintettel a fiatal leány dicsőült arczát és hallja azt, a mit feléje kiáltott:

— Nem akarom, hogy megmentsél! Nem engedem, hogy velem meghaljál.

... Aztán keresztül ment a vonat a leány testén.

Országos Széchényi Könyvtár

14
15

XIII.

Dénesék új nyaralóját egy szép májusi napon avatták föl. Az Andrássy-ut végén áll, a Városliget tőszomszédságában és minden része rávall tulajdonosa művészi izlésére. Különösen a nagy műterem, mely a kertben van elhelyezve. Erről azt mondják a festő barátai, hogy Makart világhírű atelierja se volt különb.

A fölavatási ünnepre meg volt hiva Budapestnek minden előkelősége. A magyar művészvilág vállalta magára a rendezést, hogy kimutassa hódolatát a legnagyobb élő magyar festő iránt, ki rövid három esztendő alatt elérte, hogy nevét együtt emlegették a század legnagyobb festőivel. Utolsó nagy alkotását a párisi Salon megkoszoruzta és azóta egész iskola támadt nyomán. Páris, München és Bécs vetélkedtek, hogy megnyerjék maguknak, de ő megmaradt a föltett szándéka mellett, hogy hazájának szenteli tehetségét.

Valami sinecura félét akartak teremteni számára itthon, de Dénes kijelentette, hogy az ecsetje után akar megélni és nem köti le magát semmi-

féle hivatalhoz, vagy álláshoz. Ezzel pedig tökéletesen meghódította magának a sziveket, mert — van-e a világon kellemesebb ember az olyan híres férfinál, ki nem kér senkitől semmit és ingyen adja oda szülőföldjének egész nimbusát?

A sok száz lámpionnal diszitett kertben körülbelül ötszáz ember sétál, várva az éj beálltát, a mikor a budapesti művészek által tervezett program megvalósul. Lesz diszfölvonulás, középkori tornajáték, tűzijáték quantum satis, mindenféle meglepetés, a mely a szemet elkápráztatja és a kíváncsiságot kielégíti.

De a legnagyobb meglepetés-számba ment, hogy Dénes Imre ezen a napon fogja először bemutatni nejét a budapesti társaságnak. Csodákat beszéltek az asszony szépségéről és finom szelleméről. *Baláth* Iván, ki az ünnep egyik főrendezője volt, épp most tart róla előadást egy vendégcsoportnak, mely a szökőkút körül összeverődött.

— Hölgyeim és uraim, — mondta a jeles férfi, ki az utolsó három esztendő alatt erősen *megifjodott*, — a mai est egy művész álmának megvalósulása. Önök mindnyájan tudják, hogy mily szoros baráti viszony fűzött Dénes Imréhez, mikor még a világ nem tudott az ő korszakalkató tehetségéről. Én már akkor is sejtettem, hogy a géniusz homlokon csókolta és erősen biztam nagy jövőjében.

Helyeslő moraj követte szavait, csakis Albi Mája sugta férje fülébe :

— Ez a Baláth a legnagyobb szélhámos kerek e földön... Emlékszel még arra az estére, mikor a szegény Imrét ő miatta nézték ki Lorándék házából? S mikor a katasztrófa bekövetkezett, melynek szegény Margit áldozatul esett, nem ő volt az, ki kigyót békát kiáltott Dénesre és Mohainéra?

A bankár intett nejének, hogy ne folytassa, mert Baláth épp most jutott el egy újabb szónoki fordulóhoz :

— Azóta pedig az én szeretett barátom meghódította a világot. Nem egy könnyen jutott el odáig, mert az élet nem adja ingyen a dicsőséget és a sikerért meg kell fizetni a sziv érzésével. Dénest is kipróbálta az élet. Nem akarok durva kézzel hozzá nyulni a legfájdalmasabb sebhez és azért csak röviden érintem azt a szomorú drámát, melynek ő volt egyik hőse. Mennyasszonya megölte magát az esküvő napján. Exaltált fiatal leány volt, ki azt hitte, hogy a mi nagy művészünk csak úgy juthat el a dicsőség zenitjére ha nagy fájdalom meggy keresztül. Ez volt az oka annak, hogy egy robogó vonat elé vetette magát.

— Vagy tán inkább, mivel megtudta az esküvő előtt, hogy a vőlegénye megcsalta! — sugott Mája asszony a férje fülébe.

— Dénes kevés hja, hogy el nem vesztette

eszét a nagy csapás miatt, — folytatta előadását Baláth. Bizonyára bele is halt volna a szívében ejtett sebbe, ha a gondviselés egy nemeslelkű asszonyban föl nem kelti a vágyat, hogy megmentse az életnek és a művészetnek. Fölkereste a beteget és a legnagyobb önfeláldozással ápolta, hogy aztán...

— Elvétesse magát vele! — szólott közbe asszonyi hang.

Az egész társaság a legnagyobb megbotránkozással fordult a hang irányába, de Albi meg elég jókor megfogta neje kezét és bevonszolta egy pálmákkal diszitett mesterséges barlangba, a hol egy pillanatig némán megállottak.

— Ugyan Mája, hát még mindig benne vagy az ünneprontó hangulatban, — szólott aztán, mikor már biztosságban érezte magát.

Egy kicsit mégis behallatszott, hogy odakünt nem a legnyájasabban emlékeznek meg róluk.

— De mikor nem tudom végighallgatni annak a vén ruénak frázisait! — heveskedett a bankárné. — Hisz jól tudom, miért mondott le arról az elkeseredett gyűlöletről, melyet Dénes Imre ellen érez.

— Vajjon miért?

— Mert abba reménykedik, hogy Piroska megjutalmazza érte és ismét szerepelhet mint maestro dell' amore.

— Gonosz a te nyelved, Mája!

— Mert igazat beszél? Látod, Albi, én min-

dent el tudok nézni, csak a szivtelenséget nem! Ez a Mohai Piroska, kit mi szentnek tartottunk, mert úgy adta a szendét, hogy még az én éleslátásomat is megcsalta, sajátképpen egy lelketlen és szivtelen teremtés. Emlékszel még, hogyan dicsőítettük, mivel első férje vagyonáról le akart mondani?

— Nos?

— A mint elvétette magát Dénessel, első dolga az volt, hogy mindent visszavont. Az öreg Mohai hagyatékából egyetlen fillér se jutott a rokonságnak, mert az érdekes özvegy az egész vagyont megkaparította magának.

— Ez még nem olyan nagy bűn, mert az elhunyt végrendelete is úgy akarta.

— Ne beszélj nekem, te szivtelen pénzeszsák! Azt a végrendeletet is ki tudja hogyan csinálták!... De ha még ezt el is nézném neki, sohase fogom megbocsátani, mit művelt Lorándékkal. Szegény János ur behalt a nagy csapásba, özvegye pedig teljesen visszavonult a világtól... Mondják különben, hogy erre a lelkifurdalás kényszerítette, mivelhogy közte és Dénes közt...

— De már most eleget beszéltél! — tiltakozott a bankár, — hát semmi sem szent előtted.

Mája asszony ismerte férje hangjában ezt a nüanszot és rögtön elhallgatott. Egy pillanatig figyelmesen hallgatóztak, aztán elhagyták a mesterséges

barlangot. Éppen jókor jöttek, hogy meghallják Baláth Iván zárszavát :

— S így, hölgyeim és uraim, jött létre az a frigy, melynél szebbet, tisztábbat és nemesebb érzésen alapulót nem láttam még pályfutásom alatt. A gondviselés visszaadta nekünk a nagy művészt, ki alkotó ereje teljében minden tehetségét följánlja szeretett hazájának. Nagy áldozat tőle, de ő mosolyogva nyújtja felénk. Mi pedig hálás szívvél fogadjuk és rajta leszünk, hogy soha meg ne bánja áldozatkészségét.

*

A kerti pavillonban, hol a műterem volt elhelyezve, Dénes Imre állott a feleségével egy festő-állvány előtt. A művész erősen megöregedett az utolsó három év alatt és homlokára mély barázdákat szántott a sok lelki indulat, melyen keresztül ment. Szemében bágyadtság tükrözött és haja már sok helyütt egészen megőszült. Piroska ellenben tökéletes szépséggé fejlődött. Csodálatos volt tekintetének ragyogása és vérpiros ajkai minden lélekzetvételnél mintha duzzadtak volna az élet-erőtől. Alakja jobban megtelt, magatartása biztosságra tett szert és meglátszott minden mozdulatán, hogy tud parancsolni szenvedélyének, meg uralkodni mindenkin, aki közelébe jut.

Egyidejűleg nézték a nagy vásznat, mely az állványra ki volt feszítve. Éjjeli jelenetet ábrázolt:

a távolban robogó vonat közeledik, tüzes szeme bevilágítja az éjszakát. A sineken egy fiatal leány áll és égnek tekint. Homloka körül glória szövődik, a martírság láthatlan koszoruja száll alá fürtjeire. Csakis a leány alakja volt kidolgozva, a többi részlet nem jutott túl a vázolóson. Hanem ez az alak csodálatos volt a maga nemében, egymagában elég lett volna, hogy hirnevessé tegye a festőt.

Dénes úgy nézte ezt az alakot, mintha egészen bele akarná veszíteni a lelkét. Fájdalom, önvád, keserűség volt abban a nézésben. Piroska ellenben haragosan szemlélte. Érezte, tudta, hogy a vetélytárs erősebb nála.

— Menjünk, Imre, — szólott végre, — a vendégek már várnak ránk.

A festő összerezzen, mintha álomból ébredne, aztán kapkodva válaszolt:

— Azonnal... azonnal... de előbb ezt a vásznat kell innen eltávolítani.

— Majd lesz gondom rá, hogy jó helyre jusson. Hisz csak ma estére kell valahova eltenni, miután nem akarod, hogy mások is meglássák.

Dénes arczát elöntötte a harag pirja és hangja csaknem rikácsolt, mikor vissza felelt:

— De nem ám!... Ezt a képet nem adom oda nekik... Még a te kedvedért sem. Az enyém, egészen az enyém.

Reszketett az egész teste. A tekintetében

valami ködös bánat tükrözőtt. Ugy zihált a beteg melle, mintha meg akarná repeszteni a vad indulat, a kétségbeesett fájdalom, melynek talán ő maga sem tudta az igazi nevét. De csak néhány pillanatig tartott a vihar lelkében, aztán hirtelen megszűnt. A mint jött, úgy mult el ismét a nélkül, hogy gyűrület vetett volna a hullámozása. S most úgy állott, mint a ki nem tud semmiről, nem érez semmit.

Piroska csillapító mozdulattal tette kezét a festő vállára. Meglátszott, hogy nagy megerőltetésébe kerül ez az önmérséklet.

— Hát ne izgasd magadat, — mondta hal-
kan — hisz tudod, hogy megárt. Fogjuk meg ket-
ten és vigyük át a szomszéd fülkébe, ahol pihenni
szoktál. Magadhoz veheted aztán a fülke kulcsát. . .

S mialatt a kertben a hullámozó vendégtömeg
dicsőítette a festőt és irigyelte boldogságát, oda fent
a műteremben Dénes és neje lopva vitték rejtekhelyre
azt a képet, mely Loránd Margit halálát ábrázolta.

(Vége)

Sajó Aladár, Katonáéknál	1.20
„ „ De profundis	1.—
„ „ Regruták és más katonák	1.40
Sanyaró Vendel, nyögései	—50
Sebestyén Károly, versei, Hajnalodik	1.—
Sípulusz tárczái, Harmadik kiadás.	1.20
„ „ „ „ „ „ kötve	2.—
Szabolcska M., Költemények, 2. kiadás, füzve	1.20
„ „ „ „ „ „ kötve	2.40
„ „ Versek	1.—
„ „ „ „ „ „ Diszkötésben	2.—
Szabóné-Nogáll J., Derü, elbeszélések	1.50
„ „ „ „ „ „ kötve	2.50
Szarvas Mariska, Dunántul	1.50
Szántó, Alkonyat. Regény	1.20
Szikra, A bevándorlók	1.60
„ „ „ „ „ „ Diszkötésben	2.60
Szomaházy István, A Clairette keringő és egyéb elb.	1.50
„ „ „ „ „ „ Diszkötésben	2.40
„ „ Huszonnégyszáz óra	1.50
„ „ „ „ „ „ Diszkötésben	2.40
Tábori Róbert, Korhadt oszlopok. Regény	1.20
„ „ A negyvenéves férfiú	1.20
Tanos Pál, Az erdő világa	1.50
„ „ „ „ „ „ kötve	2.50
Timár Szaniszló, Selyem és rongy. Regény	1.50
Tutsek A., Az Ilva folyó partján, füzve	1.20
„ „ Viola története. Regény	1.20
Vajda János, Magyarország és nemzeti önérzet	1.20
Werner Gy., Andrásfalvy de Andrásfalva	2.—
Zay, Vándorlás közben	1.—

